TOELICHTENDE AANTEEKENINGEN

BEHOORENDE BIJ HET ARTIKEL

„Fendall's en Raffles' opvattingen in het algemeen omtrent het Londensch tractaat van 13 Augustus 1814”

DOOR P. H. VAN DER KEMP.

Bl. 341 noot 1. Blijkens mijne noot 2 op bl. 217 van de verhandeling-*Ibbetson* vermeende ik, dat aan den zin aldaar iets haperde. De heer Bisschop licht mij nu in, dat achter *Europe* een punt behoort te staan, en met *not* een nieuwe regel moet beginnen.

Ook deelde ZEd. mij mede, dat het *them* op bl. 221 r. 11 v. b., door mij uit de copie overgenomen, moet zijn *there*.

" 343 noot 2. De Engelsche O. I. Compagnie werd bestuurd door een college van 24 bewindhebbers, die uit hun midden eene permanente commissie verkozen voor het dagelijksch bestuur. Dit z.g. *Select committee* had zich echter te gedragen naar een Raad van toezicht: *the Board of Control*, die weder onafhankelijk van het College van bewindhebbers handelde en de kroonkoloniën geheel alleen beheerde. — Zoo leest men het in C. M. Smulders' *„Geschiedenis en Verklaring van het tractaat van 17 Maart 1824 enz.”* (1856) bl. 22 noot 2), die het ontleende aan Mr. O. Van Rees' Verhandeling over G. K. Van Hogendorp.

" 344 noot 3. Deze data blijken uit een brief van lord Moira dd. 19 Juni 1817, nader op bl. 355, onder noot 33 en op bl. 396 aangegeven.

" 344 noot 4. Bl. 620 en 621—622 van Raffles' *Memoir of the life and public services*, uitgegeven door zijne weduwe in 1830. In de 2^e uitgave van 1835 komt het stuk niet voor.

" 345 noot 5. Zie den brief dd. 30 Mei 1816 van Elout, namens C. C. G. G. aan den dir. gen. van Koloniën bij V. D. 65.

" 345 noot 6. Het aangehaalde had ik ontleend aan Van Deven-

ter bl. LXVIII, toen ik uit het Londensch archief de geheele missive ontving, die ik sub 167 heb doen afdrukken; verg. mijne mededeeling aan het slot van sub 33. Uit de alinea's 1 en 2 van die missive blijkt, dat V. D.'s aanhaling weder niet volkomen juist is en dat Fendall zich in nog sterkere bewoordingen heeft uitgelaten over geruchten omtrent de overgave, die telkens zonder grond bleken geweest te zijn.

Bl. 346 noot 7. Wegens deze gelijkstelling van onze vlag, schreef Fagel dd. 23 September 1814 aan Falck: "Vous apprendrez sans doute avec plaisir, Monsieur, si vous ne l'avez appris déjà, qu'une liberté illimitée de commerce avec l'île de Java a été accordée à nos vaisseaux dès-à-present, et sans attendre l'acte de prise de possession de cette importante colonie au nom de S. A. R."

" 347 noot 8. Wijl mij uit dien hoofde de zaak niet helder genoeg voorkwam, verzocht ik den heer Danvers mededeeling van den geheelen brief, aan welk verzoek deze op bijzonder verplichtende wijze voldeed. Het *highly* is bij Van Deventer weggelaten.

" 347 noot 9. Het benoemingsbesluit voor Fendall is van den volgenden inhoud; het werd mij mede op mijn verzoek door den heer Danvers welwillend verstrekt:

Fort William, the 8th December 1815.

At a Council, present His Excellency the Right Honorable Francis, Earl of Moira, K. G., Governor General and Commander in Chief, N. B. Edmonstone, Archibald Seton, and George Dowdeswell Esqs.

Minute of the Governor General.

The Governor General proposes the following appointment.

Mr. J. Fendall, Lieutenant Governor of Java and its dependencies.

Moira.

We concur in the appointment above proposed

N. B. Edmonstone.

Arch^d Seton.

Georges Dowdeswell.

Ordered that the foregoing appointment be notified to m^r. J. Fendall.

" 349 noot 10. Den datum van 11 Maart 1816 vindt men o. a.

vermeld in de "Report to the secretary of State for India in council on the records of the India Office by Frederick Charles Danvers, Registrar and Superintendent of Records." Vol. I. Part. I (London, 1887 bl. 81 noot 1); de datum van 16 Juli 1816 komt o. a. voor in de sub 4 vermelde "Memoir". Bl. 283 uitgave 1830; bl. 317 dl. I, uitgave 1835.

Bl. 349 noot 11. Zie o. a. bl. 11 dl. I van het "*Recueil des Traités etc.*" van E. G. Lagemans (1858).

" 350 noot 12. Op bl. 135—136 van Tellegen's "*Wedergeboorte van Nederland*", wordt aangeteekend, dat bij de formulering van het tractaat van 1814 Engeland zich op het standpunt plaatste, dat het, met uitzondering van Ceylon, alles teruggaf, en daarbij is eene noot gesteld, houdende dat Von Treitschke op bl. 525 dl. I zijner "*Deutsche Geschichte im Neunzehnten Jahrhundert*" (1879) mededeelt: "dat Engeland ook de Hollandsche vloot behield". Ik kon dit echter niet bij Von Treitschke lezen; er staat nl. "Die Britten hatten das holländische Colonialreich erobert und *wollten* aus der reichen Beute die für die indische Herrschaft wichtigsten Plätze, Ceylon und das Cap, mitsammt der holländischen Flotte und einem Theile von Guyana behalten." Doch ook over dit verlangen betreffende de vloot heb ik in de mij ter beschikking gestelde stukken niets aangetroffen.

" 350 noot 13. Bl. 452—458 dl. II van "*De Nederlandsche Zeemacht enz.*" (1891) door J. J. Backer Dirks.

" 350 noot 14. Mr. J. H. J. Hoek deelt op bl. 94 van "*Het herstel van het Nederlandsch gezag enz.*" (1862) mede, dat een leger was gevormd van "5 à 6000 man"; M. L. Van Deventer op bl. LXVI van zijn "*Nederlandsch Gezag*", dat met inspanning van alle krachten niet vóór Maart 1815 4000 man tot inschepen naar Indië gereed waren; dit laatste cijfer komt overeen met de grootte der op bl. 457 van het sub 13 vermelde werk genoemde "Indische brigade onder den Generaal Anting, sterk 3738 man", die eerst den veldtocht tegen Napoleon moest medemaken. Falck spreekt in een op bl. 351 vermeld schrijven van 3000 man, die tot inscheep gereed waren.

Bl. 350 noot 15. Men zie de noot (a) op bl. 329 van mijn voorgaand artikel over het tractaat van 1814 (bl. 91 van den overdruk).

" 351 noot 16. "The precautionary measures adopted by this Government are already in the progress of execution: they have determined to suspend the departure of the fleets which were already equiped, to convey the Dutch garrisons to the East and West Indies, which arrangements will give an accession of 4000 men in the army, and the necessary seamen to man the flotillas.... The expense already incurred in the purchase of supplies, which it is necessary to collect in the frontier towns, and the construction of works to protect those places against a *coup de main*, has induced M. de Nagell to request me to represent to his Majesty's Government the urgent necessity of an immediate allowance on the account of the two million to be appropriated to the defence of the Low Countries, to whatever amount it may be convenient for my Court to allow. He has farther pressed me to state that it is very necessary that a supply of arms should be placed at the disposal of this Government, for the new levies, and for the militia of the Low Countries; and I have thought it my duty to say that I have every reason to believe this latter request will be forthwith granted without any difficulty. — I have also ventured to assure M. de Nagell that the unexpected event which has arrested the departure of the Dutch expedition to the Colonies will not make any difference in the dispositions of his Majesty's Government respecting those possessions; and I have no doubt that your lordship will not only confirm this assurance, but will enable me to facilitate their license trade to and from Europe, nearly to the extent which would follow a state of actual possession." Charles Stuart to lord Castlereagh, The Hague, March 17, 1815: "*Correspondence, etc. of Viscount Castlereagh*" (1853): bl. 370 dl. X (of dl. II der 3^e serie).

" 351 noot 17. De Gouv. Gen. van Bengalen ontving nl. uit Londen dd. 5 Mei 1815 het volgend schrijven omtrent de niet-overgave van Java:

For some time after the conquest of that Island it was a question whether the Government should remain with the

Company, or be transferred to the Crown; and when a decision had been formed in favour of the latter arrangement, events took place in Europe which rendered it probable that the Island might soon be safely restored to its ancient possessor: and it was accordingly agreed in the Treaty concluded with the Sovereign of the Netherlands, in August last, that the cession should take place in the course of six months after the ratification of the Treaty. The extraordinary events which have lately occurred in France may possibly, for some time, put it out of the power of the Netherlands to spare any portion of its force for the occupation of its Asiatic Colonies; and until a more settled order of things shall be established, the Island of Java and its dependencies must remain in the custody of the British Government.

Bl. 351 noot 18. "Until events shall enable His Maj. to take possession of the Colonies in question": Castlereagh aan Fagel 24 Mei 1815 bij V. D. bl. LXVII.

" 351 noot 19. Bl. 366 van het sub 16 vermelde boekdeel.

" 351 noot 20. V. D. 45.

" 351 noot 21. Bij besluit dd. 28 October 1814 N° 97 werd de instructie vastgesteld. Ofschoon, gelijk ik nader in den tekst mededeel, hunne commissie geen voortgang had, is Nahuijs later toch op zich zelf naar Batavia gegaan en zal hij zich vermoedelijk door diezelfde instructie hebben doen leiden. Vandaar dat ik er hier openbaarheid aan geef.

WIJ, WILLEM, bij de Gratie Gods, Prins van Oranje-Nassau, Souverein vorst der vereenigde Nederlanden, enz. enz. enz.

Overwegende de noodzakelijkheid, dat de Hooge Commissie bij Ons Besluit van 22 Sept. jl. N°. 119, benoemd tot het weder overnemen der Bezittingen van den Staat in de Oost-Indiën, worde voorafgegaan door Commissarissen, welke op eene convenable wijze derzelven aanstaande komst aan het Gouvernement, van wegens het Rijk van Groot-Brittaniën aldaar gevestigd, annoncereen, en tevens te zorgen, dat alle arrangementen noodig, zoo tot de receptie der genoemde Hooge Commissie, als tot die der Troupes, welke ter bezetting dier Landen derwaarts staan te worden overgevoerd, voorloopig worden beraamd.

En daarover gezien hebbende het rapport van Onzen Staatsraad in buitengewonen dienst, belast met de Portefeuille van het Departement van Koophandel en Koloniën, Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Er zullen op de meest spoedigste wijze naar Java worden geëxpedieerd drie Commissarissen, ten einde aan het Britsch Gouvernement in dat Eiland, de aanstaande overkomst van de door ons, bij besluit van 22 Septr. l.l. N°. 119, benoemde Commissarissen-Generaal, ter weder bezitneming dier Landen, aan te kondigen, als mede van die van een aantal Troupes met een esquadre van 's Lands zeemacht, om aldaar bezetting te houden.

Art. 2. Deze Commissarissen zullen bestaan uit een Civiel Ambtenaar, een Militair Officier en een Geneeskundige.

Art. 3. Dezelfen zullen zoodra zij daartoe order zullen hebben ontvangen van onzen Secretaris van Staat van het Departement van Koophandel en Koloniën zich op reis begeven met zoodanige gelegenheid als hun door denzelfden zal worden opgegeven.

Art. 4. Bij hunne aankomst op Java zullen zij zich dadelijk vervoegen bij het Engelsche Gouvernement aldaar en aan hetzelfde hunne brieven van aanbeveling overgeven.

Art. 5. Zij zullen hetzelfde Gouvernement alsmede aan den benoemden Commissaris-Generaal Mr. H. W. Muntinghe opening geven van het oogmerk hunner zending, met overlegging desnoods van kopy of extract van dat ons tegenwoordig Besluit. (a)

Art. 6. Het oogmerk hunner zending zijnde, om zoo veel doenlijk zal wezen, alles voor te bereiden wat tot ontvangst en logies der militairen noodig zal zijn, die met de eerste expeditie staan uit te komen, zullen zij ten dien einde met voorkennis van het Gouvernement onderzoek doen naar den staat der kazernes, en andere gebouwen op Weltevreden, Buitenzorg, te Samarang en Soerabaja tot huisvesting der Troupes

(a) Bij het Kon. Besl. van 22 September 1814 N° 119 was inderdaad, nevens Elout en Van der Capellen, tot Commissaris-Generaal benoemd Muntinghe, doch het besluit dd. 20 Nov. d. a. v. N°. 52 verving dezen door den Schout-bij-Nacht A. A. Buyskes, — vermoedelijk op Elout's overweging, dat de Commissie-Generaal aldus meer waarborgen voor een onbevangen onderzoek bezat, dan wanneer er iemand deel van uitmaakte, die zulk een overwegenden invloed had uitgeoefend op de onder Raffles ingevoerde maatregelen. Men zie bl. 252—253 dl. I van S. van Deventer's „Landelijk stelsel” (1863).

gedestineerd of geschikt, of dezelve voorzien zijn van de noodige britsen en andere geriefelijkheden, tot logement dienende, en of zich deze alleszins in een voldoende staat bevinden.

Art. 7. In geval er gebouwen of goederen mochten ontbreken, welke tot een goede en bekwame huisvesting van een aantal van eenige duizenden militairen noodig zijn en volstrekt worden vereischt, zullen zij bij het Engelsche Gouvernement vernemen of de ontbrekende goederen in de magazijnen van het Gouvernement voorhanden zijn.

Art. 8. Ingeval zoodanige ontbrekende goederen alle of gedeeltelijk in 's Gouvernements magazijnen gevonden worden, zullen zij dezelve examineeren, en wanneer dezelve tot den dienst nog volkomen in staat en geschikt bevonden worden, zullen Commissarissen bij het Gouvernement informeerden of dezelve goederen ten dienste van het Nederlandsch gouvernement tegen billijke prijzen zouden kunnen worden afgestaan en overgenomen.

Art. 9. Zij zullen in hunne arrangementen ter overname van soortgelijke artikelen altoos 's Lands belang in het oog houden en zich naar de prijzen der goederen informeerden, ten einde met kennis van zaken te handelen.

Art. 10. Commissarissen zullen voor de goederen, welke zij van het Engelsche gouvernement zullen overnemen, formeeren twee eensluidende contracten, inhoudende eene gedetailleerde en duidelijke specificatie van dezelve goederen, met bijvoeging van de prijzen, waarvoor men zal zijn overeengekomen, van welk contract een exemplaar bij ieder der onderhandelende partijen zal blijven berusten, om door de wederzijdsche Gouvernemen ten te worden verevend.

Art. 11. Commissarissen zullen insgelijks met voorkennis van het Gouvernement opnemen den staat der hospitalen en andere gebouwen, tot verpleging van zieken gedestineerd en ingericht, en nauwkeurig onderzoeken, al hetgeen aldaar voorhanden is en overgenomen zal kunnen worden, en voorts daaromtrent handelen als met opzicht tot de kazerneering en goederen is voorgeschreven.

Art. 12. Onze Staatsraad in buitengewonen dienst, gechargeerd met de Portefeuille van het Departement van Koophandel en Koloniën, is belast met de executie van het tegenwoordig Besluit.

Gegeven in 's Gravenhage den 28 October des jaars 1814,
en van Onze Regeering het Eerste.

Willem.

Ter ordonnannantie van Zijne Koninklijke Hoogheid
De Algemeene Secretaris van Staat
A. R. Falck.

- Bl. 352 noot 22. De bijzonderheden omtrent de commissie-Nahuijs heb ik getrokken uit de *„Herinneringen enz.”* van Mr. H. G. Baron Nahuijs van Burgst (1852), bl. 100 vv. — *Hoek*, bl. 76, maakt er ook melding van, doch men zou uit het aldaar medegedeelde niet opmaken, dat de Commissie zich reeds op reis had begeven.
- „ 352 noot 23. Nahuijs heeft werkelijk verdiensten gehad door de komst van C. C. G. G. en de troepen voor te bereiden. Niettemin heeft men hem de kosten der reis onvergoed gelaten! *Herinneringen* bl. 112.
- „ 352 noot 24. Zie Raffles' brieven van Augustus 1815 aan Marsden, Ramsay en den graaf van Buckinghamshire in de *Memoir*: Uitgave 1830 bl. 250 vv.; Uitgave 1835 dl. I bl. 285 vv., doch onvolledig.
- „ 353 noot 25. Den 22ⁿ Februari 1813 schreef lord Minto van Calcutta aan Raffles, in verband met de hervorming van Java tot eene kroonkolonie:

But I have to acquaint you with an honourable retreat, if your present office should pass into other hands. Mr. Parker has been compelled by ill-health to quit Bencoolen. If any obstacle should arise to the views which I suppose you might entertain on Java, in the event of a change of government, or if you should prefer the Residency of Fort Marlborough to any other situation that might be open for you in the East, my resolution is to appoint you to succeed Mr. Parker. It must not be forgotten, at the same time, that the orders of the Court of Directors are to place a civil servant of the Bengal establishment in that office. That circumstance will not prevent me from appointing you, because I flatter myself the claims which made so strong an impresssion on me will be admitted by others; and I am unwilling to doubt the Court's confirmation of the measure, and the many weighty and forcible considerations which certainly recommend it.

If there should be any hesitation on the subject, I should feel some reliance on the early exertion I shall have an opportunity of making, in person, at home, my departure from hence being fixed for next January.....

Pray let me know your wishes on the subject of your appointment to Bencoolen as soon as possible. But I shall take care to make the office accessible to you by an actual appointment, subject to your own option, as soon as I know with certainty that the present government of Java is to be changed. You have had, and will still have many competitors here, and some of the very highest rank, merit, and pretensions in India; but so far as the power of this government can avail, you may consider the affair as decided.

Bij brief dd. 10 Mei 1813 schrijft lord Minto andermaal aan Raffles:

Although nothing is certain, I should think, on the whole, that Lord Moira will arrive in Bengal in July, or say by the 1st of August.

This expectation occasions a great embarrassment and anxiety about you; for the final decision concerning Java may not be known in the country during my government, and there will consequently be a difficulty in appointing you to Bencoolen, if that should be the case: for I presume you would not wish to renounce Java definitively until the necessity of doing so should be positively ascertained. What I can do at present is to keep Bencoolen open. If I should learn, while I am in office, that you are certainly to be relieved at an early period, I shall make your appointment to Fort Marlbro', and send it to you at Batavia, that you may go at once from Java to your own station.

All that can be said is, that I shall be watchful for your interest, and shall omit nothing that depends on me to accomplish what I think due to your merits and services, as well as to evince the esteem and affection which I have sincere pleasure in professing towards you.

Memoir. Uitgave 1830 bl. 187 en 188; Uitgave 1835 dl. I bl. 195 en 197.

Bl. 353 noot 26. Den 22ⁿ Juni 1813 schreef lord Minto in verband hiermede aan Raffles: „I learnt with great pleasure that you have determined to accept the Residency of Fort Marlbro'. When I first made this proposition I was not

aware that I might soon lose the power of making the appointment. I have since felt considerable uneasiness lest I should be overtaken by an event which cannot be distant, and disabled from accomplishing an object which I have so much at heart." *Memoir* bl. 189 Uitgave 1830, bl. 199 dl. I Uitgave 1835.

Bl. 353 noot 27. De heer Danvers had de groote welwillendheid mij de kennisgave van lord Minto's besluit, waarbij Raffles voor Benkoelen werd aangewezen, toe te zenden. De vorm er van wordt door de brieven in noot 25 opgenomen, verklaard. — Op bl. 29 van den „Statement of the Services of Sir Stamford Raffles” (1824) deelt Raffles mede, dat hij voor Benkoelen door het Bengaalsche gouvernement werd aangewezen *in consideration of what they are pleased to term my „distinguished services in the government of Java”*: die term vindt men echter niet in het stuk; wellicht had Raffles op het oog de uitdrukkingen in lord Minto's brieven, in genoemde noot opgenomen.

To

Thomas S. Raffles Esq.

Sir,

I am directed to inform you that the Right Honble. the Governor General in Council has this day been pleased to appoint you Resident at Fort Marlbro', the appointment to take effect from the period of your being relieved from, or resigning the situation of Lieut^t Governor of Java.

The allowances receivable by you as Resident at Fort Marlbro', are to commence from the date at which you may proceed to that Settlement from Java.

I have the honor to be,

Sir,

Your most obedient servant

C. M. Ricketts

Secy to Govt.

Fort William,

4th June 1813.

„ 353 noot 28. „By his Lordship's lamented death, I was bereft of my most powerful friend, to whom I could have appealed with confidence against the charge and calumnies which were heaped upon me.” Bl. 21 *Statement*.

Bl. 353 noot 29. "I have had an early communication with Lord Moira concerning your appointment to Bencoolen; and I have the happiness to say, that he acquiesced entirely in the arrangement that was made, and specifically in the propriety of your continuing to administer the government of Java, until the future destiny of that Island should be fixed by the government at home." Brief van lord Minto aan Raffles, gedagteekend Calcutta, November 1813: *Memoir*, bl. 197 der Uitgave 1830 en bl. 206 dl. I der Uitgave 1835.

" 353 noot 30. *Statement* bl. 21 vv. Eene goede uiteenzetting der beschuldigingen bij Levyssohn Norman: "De Britsche heerschappij over Java e. o." (1857), bl. 301 vv.

" 353 noot 31. "Lord Moira, who had succeeded Lord Minto as Viceroy, was so prejudiced against Raffles that he forbade the latter to come to Calcutta." Bl. 264 der "Lost possessions of England" door Walter Frewen Lord (1896).

" 354 noot 32. Uit de volgende eigenaardige correspondentie blijkt Raffles' pogingen om Muntinghe en Cranssen ook bij het nieuw opgetreden Gouvernement een goede positie te verzekeren. (a) Ik heb haar getrokken uit de *Office-stukken* van Mr. Roosegaarde Bisschop.

Bengal Secret Consultations.

Fort William 5th February 1820.

Sir Thomas Stamford Raffles

To C. Lushington Esq.

Secretary to Government

Fort William.

Sir,

I request you will be pleased to state for the information of His Excellency the Governor General in Council that I felt it my duty while in England to represent to the Hon'ble Court of Directors the peculiar circumstances under which the Dutch Members of Council during the British administration of Java were placed on the transfer of that Island

(a) Bij *Levyssohn*, bl. 45, vindt men Cranssen geschreven met twee s's; in de Engelsche stukken met één s. — Evenzoo verschil ten aanzien van het raadslid Abrahams, gelijk ik in de *Memoir* en in de Engelsche stukken lees; terwijl Levyssohn dien naam zonder s schrijft.

and in a particular manner to advert to the character of Mr. Cransen and his joint claims to the consideration of our Government.

2. I have reason also to believe that my successor in the Government also brought the question as far as concerned Mr. Cransen to the notice of His Lordship in Council, and it is probable some representation on the subject was forwarded to Europe from hence.

3. I afterwards visited Brussels for the express purpose of interesting the Netherlands Government and I conclude that a representation on the subject had been made by H. M's Ministers; but to my surprise I received by the post only a short time since the enclosed packet, which appears to have been sent after I had left London and to have followed me over the continent and owing to various delays only reached me since my arrival here. The note which accompanies it from Mr. Cooke (*zie hieronder*) will show that it was intended to have been delivered by me personally.

4. Under existing circumstances the delay which has taken place, and the real importance which the eventual delivery of the packet may be to the future happiness and comfort of Mr. Cransen, who I regret to say is still labouring under the disgrace of the Netherlands authorities on account of his honourable conduct to our Gouvernement, I have thought it most advisable to forward the packet to His Lordship in Council with a request that it may be officially forwarded to its destination.

5. As Mr. Cransen is considerably advanced in years, and is at this period suffering under the unmerited slight of his Government it would be a great consolation to him to be informed officially of the circumstances which have occasioned a delay in the representation and of its being in progress, and probably His Lordship in Council may not deem it objectionable to direct that such an intimation should be made to him.

Calcutta

I have, etc.

25th January 1820.

T. S. Raffles.

De in al. 3 van den brief bedoelde nota luidt:

Mr. Cooke presents his compliments to Mr. Raffles and in consequence of his offer to take charge of any representation to be made to the Dutch Government in the case of Messrs. Muntinghe and Cransen, has the honour to transmit to him, by Lord Castlereagh's direction, the accom-

panying despatch which his Lordship has written to Lord Clancarty on that subject.

Foreign Office,

9th June, 1817.

The Governor General in Council observes that the unopened letter addressed to his Excellency the Earl of Clancarty has been this day forwarded in a letter to the Secret Committee of the Honourable Court of Directors to be returned to the Viscount Castlereagh.

Hastings.

Jas, Stuart.

I. Adam.

W. Colebrooke.

Bl. 355 noot 33. „On the 18th May 1816 instructions were addressed to Mr. Fendall, Lieut Govr of Java, for the restitution of the island of Java and its dependencies to the Commissioners of the King of the Netherlands, when they should arrive. Similar instructions of the same date, were despatched to the Govr of Penang and the Resident at Amboyna for the restitution of Malacca and the Moluccos. — At this time no authority had been received from England for those restitutions, so that those instructions were founded on the notoriety of the terms of the Convention of Augustus 1814, as well as on a private intimation, that I was to receive directions of that tenore; and the anticipation was adopted from a belief that the arrival of the Commissioners of the King of the Netherlands was to be hourly expected at Batavia.” Brief van lord Moira, gedagteekend Calcutta 19 Juni 1817 aan Earl Bathurst; een afschrift werd onzen Minister van B. Z. dd. 26 Juni 1818 medegedeeld door den Engelschen gezant in den Haag, lord Clancarty. — Het zijn deze instructiën geweest, die ik, blijkens het op bl. 347 aangeteekende, den heer Danvers alsnog verzocht, doch waarop ik geen antwoord mocht bekomen. Sinds dat echter werd afgedrukt zijn mij de hoogst belangrijke stukken gezonden, die ik nu in de laatste noot dezer Aanteekeningen, dus sub 167, heb wedergegeven.

„ 355 noot 34. Dat de C. C. G. G. om de stukken „vóór ons vertrek hadden gevraagd, doch die ons niet zijn ge-

worden", blijkt uit hun schrijven dd. 21 Juni 1816 aan den Dir. Gen. van Koloniën. V. D. 74.

Bl. 355 noot 35. "Hetgeen op Java gebeurd is omtrent de overgave, het te laat aankomen der orders, is het geval geweest in al de West-Indische koloniën en ook daar hebben de Gouverneurs geruimen tijd naar die orders moeten wachten. Het is aldaar echter gelukt alle conditiën, overeenkomsten en verificatiën te doen afloopen vóór de dadelijke overgifte, die vervolgens gaaf geschied is." Brief van den Dir. Gen. van Kol. aan C. C. G. G. dd. 31 Oct. 1816. V. D. 128.

" 355 noot 36. V. D. bl. LXVII.

" 355 noot 37. Deze data blijkens uit Moira's brief, vermeld sub 33.

" 355 noot 38. "Bij eene attente lectuur der *Warrant* tot de overgave der Oostersche bezittingen en etablissementen, en eene nauwkeurige vergelijking derzelve met het besluit van 14 Maart 1815, waarbij dat gedeelte van het tractaat van 13 Augustus 1814 is bekend gemaakt, zie ik — en ook de aandacht van den Heer Van Hogendorp is er op gevallen — dat de afstand van het eiland Banka, welke in art. 26 als een equivalent voor de cessie van Cochin c. a. voorkomt, in de *Warrant* niet genoemd is; terwijl van Cochin wel degelijk en opzettelijk gesproken wordt. Ik geloof wel dat, toen de *Warrant* is opgemaakt, de intentie dezelfde geweest is als bij 't sluiten van het tractaat, en het niet opzettelijk noemen van Banka op zijn ergst genomen als eene omissie aan te merken is; maar ik heb toch gemeend de aandacht van Z. M. daarop te moeten vestigen." In brief sub 35.

" 356 noot 39. Zie bl. 459 vv. van het sub 13 vermelde boekdeel.

" 356 noot 40. Dat het weder uitzeilen van de *Braband* veel eerder verwacht was, blijkt ook uit een brief dd. 14 Mei 1816 van den Dir. Gen. v. Kol. aan C. C. G. G. Hierin wordt de reden opgegeven van de vertraging der instructiën over het in te voeren muntwezen, waarnaar C. C. G. G. zoo zeer uitzagen, blijkens het medegedeelde in mijne Muntrede bl. 242 vv. Tijdschrift v. Ned. Indië, Maart

1897. „Het tegenvallen” — leest men in dien brief — „der reparatie van de *Braband*, die eerst in het begin van Januari zoude zijn gereed geweest en toen de eenige gelegenheid scheen aan te bieden om U Hoog Ed. Gestrengen nog aan de Kaap de pressantste dépêches te doen toekomen, heeft de afzending mijns ontwerps over de financiën en circulatie van papierengeld op Java, eenigszins vertraagd”.

Bl. 356 noot 41. De *Braband* had troepen aan boord met hun commandant, generaal De Kock. Een jaar verliep eer deze in Engeland alzoo wachtende troepen op de *Prins Hendrik* overgingen! — De Kock bracht in dien tusschentijd een bezoek aan Londen; en in verband daarmede schreef Fagel aan Falck den 19ⁿ Januari 1816 het volgende:

Le Général de Kock qui commande le détachement de troupes qui se trouve à bord du vaisseau le *Braband*, est venu passer trois ou quatre jours à Londres avec Madame son Epouse et repart demain pour Portsmouth.

Il se loue beaucoup des politesses que les officiers de la Marine et des Troupes de terre de ce port font aux nôtres, et des secours de tout genre que ceux-ci en ont reçus. A cette occasion je prends la liberté de rappeler à V. E. que M. le Capitaine Van der Hart du *Braband* est en possession d'un paquet que j'ai adressé à M. le contre-amiral Buyskes et qui contient les Warrants ou ordres du Gouvernement Britannique pour la cession de nos établissemens aux Indes Orientales. Comme l'arrivée du Capitaine Van der Hart dans ces Etablissemens éprouvera probablement un grand retard, je crois qu'il vaudra mieux charger de ce paquet soit M. le Général De Kock, soit le Capitaine Van der Nypoort de la Fregate *Maria Reigersbergen*.

„ 358 noot 42. Men zie bl. 268 van mijn voorafgaand artikel over het tractaat van 1814 (bl. 30 van den overdruk).

„ 359 noot 43. V. D. 66.

„ 359 noot 44. Vergl. bl. 345 hiervoor.

„ 360 noot 45. Hoek zet dit alles op bl. 78 vv. van zijn „Herstel” goed uiteen, gelijk ik mij hiervan bij lezing der oorspronkelijke stukken kon overtuigen.

„ 360 noot 46. „Gisteren de verjaardag van den Koning van Engeland gevierd wordende, oordeelden Commissarissen-

Generaal het gepast hunne opwachting bij den Luit.-Gouverneur te maken, die hen na het publiek lever afzonderlijk ontving. De Luit.-Gouverneur heeft slechts het afloopen van dezen plechtigen dag verbeid, om een tour door de regentschappen te doen, die men zeker ongepast zou kunnen oordeelen....” Brief van Elout, namens C. C. G. G. dd. 30 Mei 1816 V. D. 72.

Bl. 360 noot 47. Zie noot 42) van mijne sub 40 vermelde Muntrede.

” 360 noot 48. Hoek, bl. 81 van zijn „Herstel”, oordeelt daarentegen, *dat het geen betoog behoefde*, de C. C. G. G. er bij den Luitenant-Gouverneur bezwaren over inbrachten.

” 361 noot 49. *Smulders* oordeelt het bl. 22 „buiten twijfel”, dat de Luitenant-Gouverneur een bevel uit Calcutta, waaraan hij ondergeschikt was, noodig had. — Hoek, bl. 82 van zijn „Herstel”, spreekt deze opvatting als volgt tegen:

Deze beschouwing zou juist zijn, wanneer reeds beslist was dat Java geene kroon- maar wel eene compagnie-kolonie zou zijn; en wij kunnen het daarom den Heer Smulders niet toestemmen, dat Fendall zoo geheel „buiten twijfel beide machtigingen noodig had”. Immers zoo als de zaak nog stond, was Java een overheerd vijandelijk goed, dat bij den vrede moest afgestaan worden, en dit te meer, nu een verdrag deze verhouding bevestigde. Engeland was de veroverende mogendheid en niet de Engelsche O. I. Compagnie. Het eerste had dus alleen te beslissen, en al mocht degen, die aan het hoofd der zaken op Java stond een dienaar der Compagnie zijn, als bestuurder dier bezitting stond hij onder de bevelen van het Engelsch bewind.

Wij weten, dat inderdaad Java nog geene kroonkolonie was geworden, waarmede vanzelf Hoek's tegenspraak vervalt. Nochtans had Fendall, n. h. v., ongelijk om de overgave tegen te houden, wijl immers lord Moira reeds, blijkens het op bl. 354—355 opgeteekende, instructiën tot overgave had afgezonden, voor het geval de Luitenant-Gouverneur rechtstreeks, dan wel door tusschenkomst van C. C. G. G., bevelen ontving. — Ten einde omtrent deze zaak meer licht te kunnen erlangen, vroeg ik bedoelde instructiën, die door mij, gelijk ik sub 33 mededeelde, in noot 167 voor het eerst worden gepubliceerd. Ook

daaruit zal de lezer zien, dat Fendall genoegzaam zich tot de overgave kon gemachtigd achten.

Bl. 361 noot 50. Dat de *onmiddellijke*, *zuivere* overgave de grondgedachte uitmaakte van het tractaat van 1814, heb ik op bl. 259 en 271 van mijn voorgaand opstel (bl. 21 en 33 van den overdruk) aangeteekend. C. C. G. G. waren echter, helaas! van de geschiedenis der onderhandelingen niet op de hoogte.

" 361 noot 51. Men zie de gausche toedracht der zaak in den brief van C. C. G. G. dd. 21 Juni 1816 aan den Dir. Gen. v. Kol. — V. D. 73 vv.

" 361 noot 52. Bl. 47 der "Handelingen van Sir James Brooke op Borneo" door D. C. Steijn Parvé (1859).

" 361 noot 53. Over Banka zie men bl. 266—267, 273—274, 278 der vorige verhandeling (bl. 28—29, 35—36, 40 van den overdruk).

" 362 noot 54. Blijkens het sub 51 vermeld schrijven. V. D. 77.

" 362 noot 55. Raffles had in zijne memorie van overgave aan Fendall den eisch tot waarborging door ons van de door hem gesloten contracten op den voorgrond gesteld. Zie *Memoir* bl. 270 der Uitgave 1830; de Uitgave van 1835 neemt de memorie niet op, doch wel het verwijt tegen Raffles' opvolger, alsof deze van de zaak geen werk zou gemaakt hebben! Zie dl. I bl. 296 der Uitgave van 1835. Dat deze beschuldiging allen grond mist, bleek ons reeds voldoende; men leze ook de sub 167 wedergegeven correspondentie. — Wij weten, dat de zaak afstuitte op de pertinente weigering van onze C. C. G. G. Ernstig herinneren dezen ook aan het Opperbestuur om toch aan het Britsche gouvernement geen den minsten schijn te laten van eenig recht of aanspraak tot bemoeienis met de wijze op welke het Nederlandsche Gouvernement de Indische zaken, ook met betrekking tot de Inlandsche vorsten, zou regelen. "Wij moeten ons de vrijheid aanmatigen" — schreven zij dd. 9 October 1816 aan het Departement — "om toch ten sterkste bij Zijne Majesteit aan te dringen, dat om geene consideratiën aan de waarlijk onrechtmatige vorderingen van het ondergeschikt Britsch bestuur van Java toegegeven worde, zoo dezelve bij het Europeesch Britsch

Gouvernement mochten worden volgehouden, hetgeen wij echter van deszelfs goede gezindheid ten aanzien van ons Vaderland niet kunnen gelooven." — Dit vertrouwen is niet beschaamd geworden. Het Britsche ministerie was, blijkens het op bl. 416 medegedeelde, in overeenstemming met lord Moira van oordeel, dat men het tractaat van 1814 zou schenden, indien van Nederland volstrekt geëischt werd de vervulling eener bloot *zedelijke* verplichting.

Bl. 362 noot 56. Dit leest men op bl. XXVIII van Van Deventer, zonder meer. Doch na ik het overnam, kreeg ik eerst, blijkens het sub 33 medegedeelde, kennis van lord Moira's brief, door mij sub 167 wedergegeven, en daaruit blijkt nu, dat Fendall den eisch tot waarborging der contracten heeft gesteld, *in overeenstemming met lord Moira's instructie* (men zie de 6^e al. er van), zoodat daarmede ook mijne opmerking in de voorlaatste alinea van bl. 373 vervalt.

" 363 noot 57. In een brief van Raffles aan lord Minto, gedagteekend Malakka 10 Juni 1811, wordt ook over Daendels' maatregel ten aanzien van Bandjermasin bericht: "that the abandonment of the settlement was strongly opposed by many of the Dutch." *Memoir*. Uitgave 1830 bl. 60; 1835 dl. I bl. 55. — D. J. Mackay schrijft op bl. 63 zijner dissertatie over Daendels (1861) het volgende: "Het gevoel van Raffles, dat het verlaten van Bandjermasin tegenstand zou hebben verwekt, omdat het de Regeering tot geene uitgaven noopte, schijnt voor twijfel vatbaar en dezelfde redenen, die Daendels verplichtten om de vestiging op Palembang te vereenvoudigen, gaven daartoe ook hier aanleiding. Vereenvoudiging evenwel behoefde niet gepaard te gaan met opheffing, en tegen deze vermoeden wij, dat de tegenstand zeer te recht zal gericht geweest zijn. Wellicht hadden dezelfde redenen, die Daendels zelf aanvoert voor het achterlaten van eenige ambtenaren op Palembang, hem ook moeten bewegen tegenover Bandjermasin dezelfde staatkunde te volgen." — Fendall's bijzondere opvatting omtrent de niet-overgave van Bandjermasin was in overeenstemming met de sub 167 vermelde instructie uit Bengalen: zie § 11 aldaar.

Bl. 365 noot 58. Zie noot 1 bl. 93 van Hoek's „Herstel”.

„ 365 noot 59. Den 4ⁿ Januari 1817 N° 2 zond de Gezant weder een brief aan Van Nagell per extra-courier. Fagel had van Robertson, een Engelsch scheepskapitein, uit Batavia den 3ⁿ September vertrokken, verschillende brieven van C. C. G. G. ontvangen. Hiervan gewagende schrijft hij verder:

Mr. Robertson, Ecossais de nation, et qui paraît un homme de sens et d'expérience, m'informe que la Colonie était parfaitement tranquille à son départ; que les natifs et les Chinois en particulier, paraissaient contents du changement de domination; que nos troupes se préparaient à aller prendre possession de Macasser; que les événements militaires qui avaient eu lieu dernièrement dans cet établissement (où il paraît que les troupes Anglaises ont essuyé un échec) n'inspiraient aucune inquiétude relativement à la prise de possession au nom du Roi; que les troupes Javanaises semblaient très-disposées à passer à notre service: que jusqu'à présent les mesures sages et modérées des Commissaires du Roi inspiraient une confiance et une satisfaction générales, et qu'on augurait très-bien de leur administration future pour la prospérité d'une Colonie faite pour devenir une des plus florissantes du monde entier.

Monsieur et Madame de Capellen occupent une maison de Mr. Van Braam à une couple de miles (Anglais) de Batavia, où l'air est parfaitement salubre, et où ils jouissent d'une très-bonne santé.

„ 366 noot 60. Zie bl. 247 van mijn voorgaand opstel over het tractaat van 1814 (bl. 9 van den overdruk).

„ 366 noot 61. Raffles had in November 1811 naar Palembang eene commissie gezonden om, krachtens de capitulatie van Janssens, de factorij over te nemen en den Sultan wijzigingen in het contract voor te stellen. Deze weigerde echter in eenig voorstel te treden „en hield zijne onafhankelijkheid staande op grond der verdrijving van de Hollanders vóór het sluiten der capitulatie”. Bl. 92 der „Britsche Heerschappij over Java e. o.” door H. D. Levysohn Norman (1857).

„ 366 noot 62. In een overigens niet zeer betrouwbaar pamflet

van den laatsten Engelschen resident van Palembang, M. H. Court: *"An Exposition of the relations of the British Government with the Sultaun and state of Palembang etc."* (1821) wordt beweerd, dat vooral Muntinghe tot het wreken van den moord aanzette. "He it was who was so exasperated, and justly so, on receiving at Batavia the tidings of the murder of his countrymen at Palembang. Yet it was he who was so active, in instigating the British Government against the authors of that massacre": bl. 77.

Bl. 366 noot 63. "De Commissie, in November 1811, door Raffles afgezonden om Palembang over te nemen, ging derwaarts, niet uit kracht van het voor het Hollandsch (Fransch) leger zoo noodlottig gevecht van 26 Augustus, noch van de eenigszins voorbarige publicatie van lord Minto van den 11ⁿ September, maar van de capitulatie van 18 September, waarbij alle gedeelten van Hollandsch-Indië, toen nog niet daadzakelijk in de Engelsche macht, aan haar werden overgegeven. Ging Raffles nu, en te recht, van die akte uit, toen hij Palembang beschouwde als gekomen onder de Britsche Souvereiniteit, hoe kon hij dan later beweren dat een moord, gepleegd vier dagen vóór het sluiten dier akte, en toen men wel kon kennis dragen van de nederlaag van 26 Augustus, maar nog niet van de publicatie van 11 September, een aanslag was tegen die zelfde Souvereiniteit? Dit alles wordt echter duidelijk, wanneer men zich uit Raffles' brief aan lord Minto zijne hooge ingenomenheid met den *alleenhandel in tin* herinnert. Het anachronismus van eenige dagen was noodig om de maatregelen te rechtvaardigen, ten gevolge waarvan Banka en Billiton van Palembang gescheiden en aan Engeland afgestaan werden." Bl. 17—18 van "Palembang in 1811 en 1812" door J. C. Baud in de Bijdragen van het Konk. Inst. voor de Taal- Land- en Volkenkunde van N. I. dl. I (1853).

" 367 noot 64. C. B. Spruyt: "Afrikaners en de Nederlanders" (1896) bl. 27.

" 367 noot 65. Het is een antwoord op Raffles' mededeelingen.

Men zie ze in de *Memoir*, hoofdstuk V, waarin de brief van den Luitenant-Gouverneur dd. 7 Maart 1812.

Bl. 367 noot 66. In lord Minto's brief leest men namelijk het volgende:

That the acquisition of a station in the geographical position of Banca unburthened with the claims of any European nation and in so far less dependant on the eventual results of a general peace, may be an object of reasonable policy, we are disposed to admit.

But in the first place it is not manifest that any rights of dominion, which may flow to us from the Sultan of Palembang, whether by cession or conquest, will not be claimed by a future sovereign of Java, as an inseparable appendage of that colony, and if Great Britain should negotiate with France either in such circumstances or in such a spirit, as should induce the restitution of Java, and consequently the Moluccos, she would not be likely to stop at the surrender of an acquisition so much inferior in value and consequence as Banca.

" 367 noot 67. Blijkens het sub 65 vermelde hoofdstuk van de *Memoir* was Gillespey bij de verovering van Palembang *kolonel*. Misschien staat de titel van *brigadier-generaal* daarmede gelijk; althans in de Encyclopedie van Ned. Indië wordt hij, met aanhaling van bronnen, onder dien titel als veroveraar van Palembang vermeld; zie voce *Gillespey*.

" 367 noot 68. De gevluchte Sultan had zoons; de oudste werd echter door Gillespey voorbijgegaan, wegens zijn slecht karakter en de tweede, een jongeling van 17 jaar, bij vergissing; zoodat Gillespey de derde, een kind van 12 jaar, op den troon wenschte onder regentschap van den oom. Doch daar deze hiertegen bezwaar had, werd de oom zelf tot Sultan verheven. *Court* bl. 9—10.

" 368 noot 69. De akte bij *Court* bl. 11—13. En in substantie bij Levyssohn Norman bl. 94—95.

" 368 noot 70. Het geheele stuk werd overgelegd ten gevolge der sub 55 vermelde interpellatie in het Hooger Huis en o. a. opgenomen in het daar vermelde boekdeel van het *Asiatic Journal* bl. 319. In onze taal vindt men het

op bl. 31—32 der „Heldhaftige bevrediging van Palembang, het aldaar sinds 1810 vooraf gebeurde, wederlegging van Raffles en Court, en voorloopige korte beschrijving van Palembang, Banca, enz.” (1822). In enkele opzichten verschilt het echter van de Engelsche akte. — In het vertaalde stuk leest men ook, dat de Sultan tot den afstand der eilanden besluit in het vertrouwen dat de Engelsche bestuurders hem „jaarlijks zoo vele piasters, als voor mijne behoeften en uitgaven toereikend zijn, betalen willen.” Zoo dit werkelijk bepaald was gebleven, kon de Luitenant-Gouverneur kwalijk beweren, gelijk hij deed, dat aan den Sultan *de inkomsten van Palembang* waren verzekerd, in vergoeding van den afstand der tineilanden en op dien grond eischen, dat wij zouden beloven het contract gestand te doen. Veeleer hadden dan C. C. zich kunnen bereid verklaren, dat ook zij den Sultan eene zekere som zouden betalen. In de Engelsche akte staat evenzeer, dat de Sultan van de eilanden afziet *relying on the liberality of the English government for a suitable provision to maintain my rank and dignity*” en in verband hiermede bepaalde art. 2 van het contract van 17 Mei 1812, dat de Sultan, wegens de vermindering zijner inkomsten door den afstand der eilanden, jaarlijks eene uitkeering van de regeering te Batavia zou ontvangen (men zie ook bl. 94 *Levyssohn Norman*); maar dit artikel is juist — zeker om ons later genoeg te doen! — bij een nader contract van 21 Augustus 1813 vervallen (door *Court* bl. 244—245 wedergegeven), terwijl o. a. aan den Sultan werd afgestaan de heffing der inkomende en uitgaande rechten te Palembang. — Nog is het vreemd, dat men bij *Court* op bl. 13 over dit artikel leest: „The second article of the treaty engaged that there should be set apart, as an allowance to the Sultaun of Palembang, a portion of the net revenue of Banca, which would be determined by Government.”

- „ 369 noot 71. „The Dutch had originally but a factory on Banca; they gain full sovereignty of the whole island by the cession. Our right to make the cession rested on a commutation of the influence over the Sultan of Palembang acquired by possession of the Dutch Settlements in

Java; and on a delegated observance of the guarantee which that commutation gave to the Sultan of the full sovereignty of his dominions in Java. When Banca was transferred, the commutation was transferred. This therefore takes the case out of the ordinary operation of the law of nations upon acts done by a power holding a temporary dominion acquired by conquest, which acts are not specifically confirmed by a treaty on the restoration of peace. The acceptance by the Dutch under a treaty of what the commutation acquired, is a virtual recognition of the guarantee which the commutation gave.— If the Dutch choose to invalidate their title to Banca, this cannot disturb the cession of Cochin in exchange for it." Bl. 574 van het sub 70 vermelde *Journal*.

Bl. 369 noot 72. Zie mijne voorafgaande verhandeling bl. 266 (overdruk bl. 28).

" 369 noot 73. "The troops returned to Palembang with their wounded commander, who on his approach was met by the Sultaun Najm al Deen, whose grateful mind was moved to tears on beholding an officer, for whom he had the utmost esteem, labouring under such severe suffering from a wound obtained in exertions and devotedness to his cause." *Court* bl. 21—22. Daar die Sultan door onze Regeering sinds werd afgezet, moest hij door de Engelsche schrijvers voorgesteld worden als de beste der menschen!

" 369 noot 74. C. C. G. G. hadden een en ander aan het Opperbestuur medegedeeld in hun sub 55 vermelden brief van 9 October 1816.

" 370 noot 75. "The present Sultan was placed upon the Throne, and in the engagements concluded with him upon that occasion, he ceded Banca to the British Government, and in return was allowed to return all port duties and revenues at Palembang, which under the treaties with the Dutch Government had been included in the privileges of the Factory, and in a subsequent convention, see enclosure B, this arrangement was renewed and confirmed, and the European Government relieved from further pecuniary engagements with the Sultan on account

of his cession of Banca. The abandonment of any revenues heretofore belonging to the Factory established at Palembang having thus been one of the conditions of the cession of the Island of Banca to the British Government, by means of which the latter has acquired the power of ceding Banca to His Majesty the King of the Netherlands in exchange for Cochin; it is consonant to reason and justice that the condition so made by the Sultan at the time of the cession should be maintained, and we apprehend that it would be inconsistent with the just rights of the Sultan of Palembang of the Power holding Banca reestablished the Factory at Palembang with greater privileges than those which have been agreed upon in the cession of the island of Banca."

Bl. 370 noot 76. "Bij het tractaat van 1814 tusschen de Britsche en Nederlandsche Gouvernemen ten in Europa gesloten, wierden alle plaatsen in Indië, van welke de Nederlanders in 1803 bezit gehad hadden, door de Britsche Kroon aan onzen Koning afgestaan en onder deze was mede Palembang. Bij een afzonderlijk artikel werd de souveriniteit van Banka afgestaan aan Nederland in ruiling van Cochin, hetwelk aan Engeland gegeven werd. Palembang op zich zelve werd begrepen onder alle de overige bezittingen, maar Banka werd op zich zelve beschouwd. Dit oogpunt evenwel (om dit in het voorbijgaan aan te merken) schijnt niet geheel juist, daar vroeger juist uit dat eiland genomen werd de tin, welke de Sultan van Palembang aan de Nederlanders leveren moest, en waarvan de hoeveelheid, die geleverd moest worden, meer bedroeg dan het tegenwoordig voortbrengsel. Doch deze zaak heeft haar beslag." Rapport C. C. G. G. aan den Minister van Koloniën dd. 8 Augustus 1818.

" 371 noot 77. Namelijk in den brief van den Gouv. Gen. van Bengalen dd. 10 October 1818, waarin C. C. G. G. inlichting gevraagd werd over de handelingen van Muntinghe in Palembang. Wjl de brief ook later in herinnering moet worden gebracht, volge hij reeds nu. Men zal er tevens uit zien, dat uit dien brief volstrekt niets blijkt van Moira's meening, op bl. 362 wedergegeven, dat de

eisch tot waarborging der contracten in strijd moest geacht worden met het tractaat van 1814. Daarom ook had ik gaarne de instructie van Mei 1816 willen zien. (a)

Your Excellencies will have expected to receive from us a communication relative to the late transactions at Palembang, which have been made known to us by the reports of the Honourable the Lieutenant Governor of Fort Marlborough and the circumstances of which have formed the subject of correspondence between Your Excellencies and Sir Thomas Stamford Raffles.

Our sincere personal respect for Your Excellencies and our cordial participations of the pacific and friendly disposition, subsisting between the Government of our respective nations, necessarily incline us to put the most favourable construction on any circumstances, arising out of the proceeding of your officers.

In the absence of that explanation however we deem it our duty to apprise Your Excellencies of our having received authentic information of the arrival at Palembang of an armament, accompanied by Mr. Muntinghe in the capacity of commissioner on the part of Your Excellencies for the affairs of that country, of Mr. Muntinghe's having proceeded to conclude a Treaty (alleged to be compulsory) with Sultan Najm al Din, whereby that Prince cedes to His Netherlands Majesty the whole of his dominions and agrees to receive a pension, and of his having actually occupied the country in the name of His Netherlands Majesty by virtue of the cession; — we are further informed that the Lieutenant Governor of Fort Marlborough having at the earnest solicitation of the Sultan for his support against the apprehended proceeding of Mr. Muntinghe deputed a British officer to Palembang, accompanied by a small military escort, to grant the solicited protection and from a new treaty with the Sultan on that basis; Mr. Muntinghe arrested and sent as a prisoner to Batavia the officer in question, Captain Salmond, and such of his party as had reached Palembang and that they have been sent back to Fort Marlborough by order of Your Excellencies.

(a) Dit was reeds gedrukt, toen ik, overeenkomstig het sub 33 medegedeelde, bedoelde instructie ontving. Het blijkt nu, dat, gelijk ik reeds sub 56 aantekende, Van Deventer's onvolledige aanhaling mij op een dwaalspoor bracht. Lord Moira's brief is toch met bedoelde instructie volkomen in overeenstemming.

This is a succinct outline of the transaction, as represented to us by the Lieutenant Governor of Fort Marlborough, who has laid the whole case before Your Excellencies in all its details, accompanied by the official correspondance between Mr. Muntinghe and Captain Salmond, his instructions to the latter and that officers reports of his proceedings, with every other document connected with the subject.

We request the attention of Your Excellencies to the following remarks.

The explanations, which passed between Your Excellencies and the British Comissioners relative to the transfer of Banca to the officers of His Netherlands Majesty and readmission, must be fresh in the recollection of Your Excellencies. On that occasion Your Excellencies were distinctly informed by the British Commissioners under the instructions of this Government of the conditions on which Banca had been ceded to the British Government by the Sultan of Palembang, and on which alone the British Government had acquired the right to transfer it to the king of the Netherlands to maintain that Treaty and our right, on principles of strict justice, to withheld the cession of Banca until our engagements with the Sultan should be recognised and confirmed by Your Excellencies. You were at the same time informed of the consideration which induced the British Government to waive the exercise of this strict right, and were solemnly called on to recognise and respect the engagements in question on being put in possession of Banca and of your ancient Factory at Palembang.

Your Excellencies having refused to accede to this proposition, and having again repeated it under the modified form in which it was offered by the British Commissioners, those Gentlemen, in conformity to the instructions they had received, framed in the most cordial spirit of amity and confidence, proceeded to put you in possession of Banca and of your factory at Palembang, delivering at the same time a solemn protest against your refusal to recognise and respect the existing treaties with the Sultan.

Although Your Excellencies refused to give the required pledge, you nevertheless caused it to be intimated to the British Commission that You entertained no intention of infringing those engagements, an assurance which satisfied us of their permanence at least until the receipt of orders from our respective superiors in Europe, founded on mutual and friendly communication.

Reposing in this confidence Your Excellencies will judge of our surprise at learning the proceedings of Mr. Muntinghe, which have totally abrogated the former treaty and deposed the Sultan in the face of the most solemn engagements, without as far as our information extends, the allegation of the slightest violation of his engagements by that unfortunate Prince. Believing that Mr. Muntinghe must have overstepped Your Instructions we entertain a confident hope that we shall receive from Your Excellencies a satisfactory statement of the grounds of this procedure. With that conviction we are unwilling to anticipate the painful task to which in the opposite case, we should be constrained of protesting in the most serious manner against Your proceedings in having set aside those engagements pending the reference of the case to Europe.

Bl. 372 noot 78. Deze Commissie was bij Stbl. 1816 N° 3 door C. C. G. G. ingesteld, om het Gouvernement over alle zaken in te lichten, die consideratiën behoeften. Zie de personeele samenstelling bij *Hoek* bl. 95 noot 2). Muntinghe was president.

" 372 noot 79. "Wij erkennen dat het voormalig Britsch bestuur op Java in derzelver denk- en handelwijze, ten aanzien der gecontinueerde werkzaamheden en administratie in de tinmijnen op Banka, na de bewustheid der verplichte wederovergave, zoowel als in de door hem voorgestelde wijze tot overname van alle de aldaar aanhanden zijnde benoodigdheden voor dat etablissement, een blijk van loyaliteit hebben aan den dag gelegd, waardig de attentie van Uwe Excellencies alleszins tot zich te trekken."

" 372 noot 80. "Nous devons cependant à nous-mêmes, de déclarer à Votre Excellence en Son Conseil que nous avons été guidés dans ce cas, comme dans celui des Produits Coloniaux par l'avis d'une commission, dont plusieurs membres ont été fidèles serviteurs du Gouvernement Britannique et dont les talents et le caractère méritent la plus grande confiance." — C. C. G. G. hadden er kunnen bijvoegen, dat het eene gewone tactiek is van menschen, die in de kaart zijn gezien, om ter hunner verdediging aan te voeren, dat hun tegenpartij *gemis aan scherpzinnigheid* aan den dag legde.

Bl. 373 noot 81. Dit protest luidt als volgt:

The undersigned, the late Lieutenant Governor in Council of Java and its dependencies, acting under the British Government in India for the execution of the Convention, concluded between Great Britain and the Netherlands in Augustus 1814, deem it their bounden duty, for the reasons already assigned in the correspondence held by them with their Excellencies the Commissioners General of His Majesty the King of the Netherlands and especially in their letters bearing date the 15th July and 5 September last, to protest in the strongest and most solemn manner against their Excellencies the Commissioners General refusing to give an engagement that the treaty which now exists between the British Government and His Highness Achmed Najm al Din, the present reigning Sultan of Palembang, shall be respected and maintained by the succeeding Government, so long as the said Prince and his Family remain faithful to their part of the engagement.

The undersigned have already urged to their Excellencies that it is on the stipulations of the above mentioned treaty the British Government has acquired the power of ceding the island of Banca to His Majesty the King of the Netherlands; and therefore, in ceding the said Island, such cession must be considered under and with the stipulations by which the power of cession was held. The undersigned have also requested that their Excellencies the Commissioners General would be satisfied at present with assuming the charge and administration of Palembang and Banca, leaving the treaty as it stands until reference can be made for the decision and further orders of the superior authorities respectively; but to neither of these propositions have the Commissioners General of His Majesty the King of the Netherlands deemed it proper to accede.

Under these circumstances the undersigned deem it incumbent on them to protest, and they do in the most solemn and urgent manner protest against any infraction, directly or indirectly, of the Treaty, which now exists between the late British Government in Java and His Highness Ahmed Najm al Din, Sultan of Palembang, until reference can be had to the high contracting parties in Europe to whom the undersigned hereby declare it to be their intention to appeal in this case and the undersigned further declare that the Commissioners General of His Majesty the King of the

Netherlands alone can be deemed responsible for any consequences that may arise from an infraction of the treaty above alluded to until the further pleasure of the high contracting parties on the subject shall be known.

Batavia,
the 2 November 1816.

John. Fendall.
W. G. Keir.
W. J. Cranssen.

De uitvaardiging van dit protest was in overeenstemming met de sub 167 wedergegeven Bengaalsche instructie: zie § 8—§ 10 aldaar. Mijne opmerking in de voorlaatste alinea van bl. 373 behoort alzoo te vervallen, gelijk ik reeds sub 56 opmerkte.

Bl. 374 noot 82. Beide instructiën door *Hoek* opgenomen als bijlagen A en B.

" 374 noot 83. V. D. 185. — *Smulders* vergiste zich natuurlijk, toen hij bl. 28 schreef, dat in October 1817 Muntinghe naar Palembang werd gezonden „als commissaris tot overname dier bezitting”.

" 375 noot 84. Bl. 487 van het sub 13 vermelde boekdeel. De „bandieten” zullen wel dwangarbeiders geweest zijn.

" 375 noot 85. Brief van C. C. G. G. dd. 29 November 1816.

" 376 noot 86. De brief van 28 Februari 1817 is opgenomen in het Tijdschrift voor Ned. Indië 23ste jaarg (1861) dl. I bl. 369. Men leze echter uit de mededeeling aldaar niet, dat die brief eerst den 7ⁿ April 1817 werd gezonden. Toen werd een besluit genomen, waarvan door mij op bl. 377 wordt melding gemaakt.

" 377 noot 87. Zie mijne „Brieven aan den Gouverneur Van der Capellen enz.” in de Bijdragen van het Instituut 6^e volgr., dl. II, 4^e afl. (1896) bl. 587 vv. (bl. 53 van den overdruk).

" 377 noot 88. V. D. 113—114.

" 377 noot 89. V. D. 180.

" 377 noot 90. Op de sub 86 bedoelde bladzijde van het Tijdschrift van N. I.

" 378 noot 91. *Statement* 27.

" 378 noot 92. *Memoir* Uitgave 1830 bl. 290; Uitgave 1835 dl. I bl. 326.

" 378 noot 93. Brief dd. 15 October 1817 namens Directeuren geschreven aan den resident van Benkoelen: *Statement* 30.

Bl. 378 noot 94. Brief dd. 22 October 1817 van Directeuren aan den Gouv. Gen. van Bengalen: *Statement* 30.

" 378 noot 95. Ter gelegenheid der sub 55 vermelde interpellatie op 1 Februari 1819 over de Palembangsche zaken in het Engelsche Hoogerhuis, deelde dit het lid der Regeering, graaf Bathurst als volgt mede: „Sir Thos Raffles had been governor of Java. Charges were brought against him for his conduct in that situation; but on an investigation he was honourably acquitted, and was afterwards appointed to his present situation. A few days before his departure he represented, that if he went out only as head of the residency in the neighbourhood of another of which he had been governor he would be placed in a disagreeable situation, as it might appear to many that the charges against him had been thought well founded. Upon this representation it was agreed that he should have the nominal appointment of lieutenant-governor, but he was expressly instructed to consider himself in fact as merely the commercial resident, and as having no political authority whatever.” Bl. 325 van het sub 55 vermelde *Journal*.

" 378 noot 96. Zie den brief, gedagteekend East-India House, 5th Nov. 1817: *Statement* 41.

" 378 noot 97. W. May aan Goldberg dd. 19 Aug. 1817 en Goldberg aan Elout dd. 17 Sept. d. a. v. bij V. D. bl. CLXXXVIII noot 1).

" 378 noot 98. *Statement* 30.

" 378 noot 99. De brief gedagteekend Fort Marlbo' 23 Maart 1818, waarin Raffles van zijn optreden aan onzen Gouv. Gen. kennis gaf, luidde aldus:

I do myself the honor to advice Your Excellency of my arrival at Fort Marlborough and of my having as Lieutenant Governor, assumed charge of the British interests in Sumatra and its dependances. (a)

I request on this occasion, to assure Your Excellency that an earnest desire will always exist on my part to

(a) Men ziet reeds uit deze zinsnede, dat Raffles zich volstrekt niet bepaalt tot de mededeeling, dat hij als (handels-) resident van een beperkt gewest is opgetreden.

maintain the most cordial and unreserved understanding, in alle communications, which may become necessary, regarding the respective interests, committed to our charge.

Allow me at the same time to tender a most ready and zealous coöperation in all general measures, having for their object the amelioration and improvement of the varied population by which we are surrounded.

Bl. 378 noot 100. De brief van Raffles dd. 2 April 1818, waarin hij tusschen Benkoelen en Java het vestigen van een postdienst voorstelt, luidt aldus:

In consideration of the mutual convenience and advantage which must arise from the establishment of a regular communication, and the safe transmission of letters between this place and Batavia, I request to subject to Your Excellency, whether it may not be advisable to continue the same practice, under some modifications, as was established for this purpose during my administration on Java.

I would propose that the Netherlands Government should of course bear the expence, as far as Anjer, and half of that which may be incurred by boats in crossing to Samangka or such other station within the bay, as may be determined upon for our post.

Captain Travers has my instructions to confer with Your Excellency on this point if required, and on his return to establish on the Sumatra side, such regulations as may be necessary for the safety and dispatch of the letters.

" 379 noot 101. Toen Raffles als Luitenant-Gouverneur over Java e. o. fungeerde, was kapitein Travers zijn adjudant geweest. Het lijvige verdedigingsgeschrift van Raffles dd. 25 Maart 1814 tegen Gillespey's beschuldigingen, had Raffles niet alleen aan den gouv. gen. van Bengalen gezonden, doch ook doen toekomen aan de directeuren der O.-I. Compagnie te Londen; Travers was toen door Raffles belast geworden om ze naar Londen te brengen. Zie bij *Leryssohn Norman* bl. 302 noot 1).

" 379 noot 102. Brief van den Gouv.-Gen. aan C. C. G. G. dd. 2 Mei 1818 N°. 112.

" 379 noot 103. Zie bl. 274 der vorige verhandeling (bl. 36 van den overdruk).

" 380 noot 104. In zijn advies dd. 25 December 1816 berichtte De Bruyn, dat de van Batavia naar Benkoelen bestemde

brieven van het postkantoor te Batavia naar Serang en vervolgens naar Tjeringin op Bantams westkust werden gezonden en van daar met de eerste de beste visschers-prauw naar Lampong Semangka, om dan over land van kampong tot kampong naar Benkoelen de reis voort te zetten; zoo ging het ook omgekeerd: „zonder dat er echter eene reguliere tijdsbepaling van de aankomst of het vertrek der prauwen, veel min het emloop van een pakketboot plaats vond, daar de vaartuigen alleen werden afgezonden, wanneer brieven ter verzending aanhanden waren; en alsdan aan het prauwvolk, die de brieven naar Semangka over of van daar naar Tjeringin teruggebracht hadden, 10 Spaansche matten of 22 Ropyen voor elke tocht wierd uitbetaald.” Op grond hiervan besloot de Resident: „Het zal gevolgelyk naar mijn inzien volstrekt onnoodig zijn, omtrent de onderwerpelijke zaak eenige bepalingen te adopteeren, vermits, indien in enkele gevallen vereischt wordt, om brieven naar Sumatra te verzenden, daartoe echter vooralsnog gelegenheid zijn zal.”

Bl. 380 noot 105. De brief van Baud aan Assey, dd. 27 December 1816, luidde als volgt:

With reference to my letter of the 21 instant, I have now the honor to forward a copy of the reply, this day received from the provisional resident at Bantam, respecting the setting up of a packetboat for the transmission of letters from Java to Sumatra.

As it appears from this reply that no such establishment exists, but that letters were occasionally forwarded to Semangka by means of fishing prows, and then by land to Bencoolen, no particular provision is required in the case, and I can only communicate to you the readiness of the Netherlands Government to procure a similar mode of conveyance to any packets the British commissioners may be desirous of forwarding to Sumatra.

Misschien wist de heer Raffles van deze correspondentie niet; het kan echter ook wel zijn, dat hij zich zoo maar hield.

„ 380 noot 106. In de vergadering van C. C. G. G. van 7 Mei 1818 werd namelijk het volgende overwogen:

Dat op de kennisgave der aanvaarding van het bestier door den Luitenant-Gouverneur Raffles gedaan op eene beleefde wijze, kan worden geantwoord, en tevens de verzekering gegeven, dat de Nederlandsche Regeering van Indië wederkeerig zeer geneigd is om de vriendschappelijke betrekkingen aan te kweeken;

Dat voor het overige het voorstel tot het regelen der grensscheidingen, zooals hetzelfde bij den brief des Luitenant-Gouverneurs voorkomt, in waarheid behelst eene aanvraag om een gedeelte van het Nederlandsch grondgebied aan den genoemden Britschen Luitenant-Gouverneur af te staan;

dat zoodanig een afstand boven het bereik en de macht is van de Nederlandsch-Indische Regeering en deze zich niet bevoegd kan achten, deswegens in eenige onderhandeling te treden;

dat dezelve even weinig bevoegdheid heeft om op eigen gezag eene vergunning aan den vertegenwoordiger van een vreemde Europeesche mogendheid in Indië te verleenen, om eenig etablissement op Nederlandsch grondgebied aldaar te vestigen;

Dat eindelijk het aanleggen van een brievenpost tusschen Benkoelen en Java voor de Nederlandsche Regeering van geen wezenlijk nut zijn kan, en de kosten daarvoor te betalen alzoo niet zouden kunnen verantwoord worden;

dat er in enkele gevallen van noodzakelijkheid, overvloedig gelegenheid is, om over en weder, op eene gemakkelijke wijze de brieven te verzenden, gelijk dan dat in waarheid ten tijde der Britsch-Indische Regeering van Java, geene geregelde post bestaan heeft.

En op deze gronden besloten:

Eerstelijk. Om den Gouv.-Gen. te verzoeken uit naam van C. C. G. G. den heer L. G. Raffles geluk te wenschen met zijne gelukkige aankomst en de aanvaarding van zijn bestier op Benkoelen, en tevens de verzekering te geven van de welwillendheid van de Nederlandsch-Indische Regeering om de vriendschappelijke betrekkingen te onderhouden en aan te kweeken;

Ten Tweede. Denzelven L. G. Raffles beleefdelijk te kennen te geven, dat de Hooge Regeering van Nederlandsch-Indië zich onbevoegd acht om op eigen gezag eenig gedeelte van het Nederlandsch grondgebied in deze gewesten aan de zaakgelastigden van eenige Europeesche mogendheid af te staan, of aan dezelve te vergunnen op Nederlandsch grond-

gebied in Indië eenig etablissement te vestigen en dat dezelve zich dus beleefdelijk verschoonen moet om deswegens in eenige onderhandeling te treden, maar dat dezelve zich tevens gerustelijk verlatende op het persoonlijk karakter van den Heer Luitenant-Gouverneur, in het volst vertrouwen verkeert, dat er van de Britsche zijde geen inbreuk op den tegenwoordigen stand van zaken, als op het recht van de Hooge Souvereiniteit van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden zal gemaakt worden.

Ten Derde. Dat het aanleggen van een brievenpost tusschen Benkoelen en Java voor de Nederlandsch-Indische Regeering niet van dat belang is, om de kosten daarop vallende te dragen; gelijk dan ook ten tijde van het Britsch-Indische Bestuur van Java zulk een post nimmer op eene geregelde wijze bestaan heeft.

Bl. 381 noot 107. *Memoir*. Uitgave 1830 bl. 293—294; 1835 dl. I bl. 332.

" 382 noot 108. V. D. 211—212.

" 383 noot 109. Bij vermeld besluit van 27 October 1817 werd Muntinghe's instructie vastgesteld. Daar het stuk, voor zoover ik weet, nog slechts bij enkele uittreksels bekend is, en het overigens geheel en al de gewichtige gebeurtenissen beheerscht, die ten slotte op den ondergang van het Palembangse sultanaat zijn uitgelopen, gelijk het laatst beschreven door E. B. Kielstra in *De Gids* van 1892 (a), terwijl ik zelf op het stuk later in mijne verhandeling over Palembang terugkom, geef ik de artikelen dezer instructie hieronder geheel weder.

I. „Door alle gepaste middelen den onzekeren staat der Palembangsche zaken regelen en alzoo het Nederlandsch

(a) Bl. 76 vv. 10^e jaarg. 4^e serie dl. II. De heer Kielstra heeft zijn verhaal geput uit een rapport van 1827 (bl. 77); op bl. 87 worden de art. 1, 2, 6 en 7 der instructie in substantie wedergegeven; en verder werd Muntinghe opgedragen, leest men er met aanhalingsteekens en het gecursiveerde: „Aan beide de Sultans, ieder afzonderlijk, bij overeenkomst te laten en te geven zoodanig gedeelte van het rijk, als genoegzaam is om in de kosten van hunne hofhouding te voorzien; de overige gedeelten van het rijk geheel onder het gouvernement te brengen en door de vorsten aan het gouvernement te doen afstaan enz.” In verband hiermede schrijft nog de heer Kielstra: „De door ons daareven gecursiveerde woorden geven de ware bedoeling van Muntinghe's zending aan”. — Tegen het medege-deelde is op zichzelf geen bezwaar; alleen zij herinnerd dat de aangehaalde woorden niet aldus in de instructie staan.

gezag op Sumatra vestigen en daarbij in het oog houden de noodzakelijkheid eener vereeniging van het bestuur van Palembang met de Lampongs."

2. „Onderzoek doen naar de verschillen thans tusschen de beide Sultans bestaande, en naar den invloed welke die geschillen en de wijze op welke de thans regeerende Sultan zijn beheer oefent, op de bevolking hebben."

3. Aan de door dat bestuur verongelijkten mocht de Commissaris de bescherming van het Nederlandsch Gouvernement toezeggen „en hunne billijke bezwaren gehoor geven."

4. „Zijne bevinding nopens den staat der zaken ter kennis brengen van de beide Sultans, hen over denzelve in het algemeen en over hunne verschillen in het bijzonder onderhouden, en hun tevens onder het oog brengen de heillooze gevolgen, welke uit zulk een toestand voor de ingezetenen en voor hen zelveu noodwendiglijk moeten voortvloeien, met verdere te kennengave, dat het Nederlandsche Gouvernement de voortdoring van zulk een staat van zaken niet gedoogen kan."

5. „Aan beide Sultans voorstellen doen om ter wering van alle verkeerde gevolgen en ter vaste regeling van beider toekomstigen en duurzamen staat door tusschenkomst van het Nederlandsche Gouvernement eene overeenkomst te treffen zoo onderling als met de Nederlandsche regeering zelve."

6. „Den ouden Sultan de verzekering geven, dat het Nederlandsche Gouvernement hem het voorgevallene ten jare 1811 geheel zal vergeven, mits hij van zijn trouw en gehechtheid aan Zijne Majesteit den Koning ontwijfelbare bewijzen geeft; dat echter dat voorgevallene en de daarop gevolgde gebeurtenissen het niet mogelijk maken hem in zijn gezag geheel te herstellen, doch dat het wellicht daarhenen zou kunnen worden bestierd, dat hij gedeeltelijk zijn gezag terug bekwam."

7. „Aan den regeerenden Sultan te kennen geven, dat het Nederlandsche Gouvernement geheel en al bekend is met het voorgevallene in 1811, en dus ten volle onderricht is van het verkeerde gedrag, zoo van den ouden Sultan als van hemzelveu, met betrekking der Hollanders gehouden; dat zijn tegenwoordig bestier weinig geschikt is om het welzijn van zijn volk en de rust van het land te verzekeren; dat het Nederlandsche Gouvernement evenwel gaarne het vroeger voorgevallene vergeven zal, mits hij, Sultan, medewerke tot daargestelling van een staat van zaken waardoor het Nederlandsche gezag verzekerd blijve tegen alle onrust, en

hij zelve tegen allen aanval, hem voorhoudende dat dit oogmerk niet kan worden bereikt, tenzij hij tegen genot van meerder inkomen van een groot gedeelte van zijn gezag afstand doet."

8. Ter „bereiking van 's Gouvernements oogmerken, van de rust van het Land en de veiligheid en verzekerden staat der beide Sultans tegen wederzijdsche aanmatigingen of aanspraken", heeft de Commissaris de volgende voorstellen te doen, hetzij aan beide Sultans te gelijker tijd of wel aan een hunner naar bevind van omstandigheden:

1^e. De regeerende Sultan wordt ontheven „van allen onderstand of hulp aan den ouden Sultan nu door hem verschuldigd"; hij zal in het volle bezit blijven „van zulk een gedeelte van het Rijk als genoegzaam is, om in alle behoeften van zijn Dalem te voorzien"; hij zal „van Gouvernementswege een jaarlijksch pensioen ontvangen in geld, waarvan de bepaling nader zal geregeld worden"; hij zal „het bestier, de ontvangst der inkomsten, de in- en uitgaande rechten, houtbosschen en andere takken over de overige gedeelten van het Rijk aan het Nederlandsche Gouvernement afstaan."

2^e. De oude Sultan „zal in vollen eigendom verkrijgen zoodanig gedeelte van het Rijk van Palembang als genoegzaam is om in alle de behoeften van zijn Dalem te voorzien; hij zal daarentegen „eene billijke en nader te bepalen som gelds uitkeeren, en afstand doen van al het verdere recht hetwelk hij op het Rijk zou meenen te bezitten."

9. Bij de „uitbreiding en toepassing" van het bovenvermelde moet de Commissaris „met beleid te werk gaan en de billijkheid paren met de belangen van het Nederlandsch Gouvernement." Hij zou „zoodanige andere voorstellen van de zijde der beide Sultans kunnen aanhooren als zij mochten doen en naar dezelve de hierboven gelegde gronden wijzigen, mits nimmer uit het oog verliezende, dat de groote en vaste bedoeling van zijne zending is, om aan de Nederlandsche Regeering een in alle opzichten onverdeeld gezag in het Rijk van Palembang te waarborgen, en alzoo die landen in aaneenschakeling met de mede in bezit genomen Lampongs te brengen."

10. Op de aangegeven beginselen mag de Commissaris bij voorraad een tractaat sluiten onder nadere goedkeuring van C. C. G. G.

11. Bevoegdheid aan den Commissaris om „met den Assistent-Resident over de Lampongsche zaken in corres-

pondentie te treden"; voorloopig echter met behoud van diens betrekking tot den Resident van Bantam.

12. „Bij de onderhandelingen met de Sultans de meest minnelijke en vriendschappelijke houding aannemen, doch op eene spoedige en gewenschte afdoening met ernst aandringen en hun tevens doen gevoelen, dat de handhaving der waardigheid van het Nederlandsche Gouvernement aan hem bijzonderlijk is aanbevolen en deze met den meesten klem kan worden ondersteund.”

13. Bevoegdheid om dadelijk na de voorloopige schikkingen met de Sultans of met een hunner gemaakt te hebben, over te gaan „tot de regeling van het inlandsch bestuur, en hetgeen daartoe betrekking heeft, te gelijk mede tot de benoeming van de Hoofden, het bepalen van hunne inkomsten, daartoe bij voorkeur gebruikende de meest geschikte Inlanders.”

14. Tot grondbeginselen van bestuur aannemen: „beveiliging van personen en eigendommen, en het afschaffen, zoodra mogelijk, van persoonlijke dienstbaarheid en arbeid zonder belooning, vrije beschikking over de voortbrengselen des Lands en handenarbeid; instelling van dorps- en districtsbesturen.”

15. Ten aanzien der publieke inkomsten zou de Commissaris „een nader plan opmaken en inmiddels door een hoofdgeld aan de uitgaven te gemoet te komen”; in het bijzonder de aandacht te vestigen „op het vertier van zout van Gouvernementswege en andere dergelijke middelen tot stijving van 's Lands schatkist.”

16. In afwachting van nader te ontvangen bevelen omtrent de in- en uitgaande rechten „dadelijk bepalen en bevelen, dat van alle schepen van vreemde natiën dubbelde rechten worden geheven”; omtrent de Chineesche jonken, hunne toelating, verwijdering of voorziening van passen, worden „nadere voorstellen” door Commissaris ingezonden.

17. Ter uitvoering zijner zending mag de Commissaris gebruik maken van door hem aangestelde Inlanders „en wordt bijzonderlijk aan hem vrijgelaten een der Inlanders daartoe door hem geschikt geoordeeld wordende, met het onderzoek van den toestand van zaken, en wat daartoe behoort te belasten, op eene provisioneele maandelijksche belooning van f 500.”

18. Onder nadere goedkeuring der Regeering kan Commissaris zich door de Europeesche ambtenaren op Banka en Palembang doen bijstaan.

19. Bij elke gepaste gelegenheid moet hij een verslag der zending aan de Regeering zenden.

20. In het bestier der residentie, ook van Banka, zich verder gedragen naar de Instructie van 9 November 1816, voor zoover deze niet werd gewijzigd.

Bl. 383-noot 110. „De Britten hadden zich tweemaal eene macht te Palembang aangematigd, die hun over eene onafhankelijke mogendheid geenszins toekwam (a); konden zij het der Nederlandsche regeering wijten, dat deze na hare herstelling eveneens handelde, nadát in December 1816 de Engelsche krijgspost door de Nederlandsche troepen te Palembang was afgelost? Wij zullen echter daarom het gedrag onzer landgenooten omtrent den jongeren, geheel onschadelijken broeder niet goedkeuren; te minder, dewijl men daardoor een onschuldige strafte, en integendeel den moedwilligen, koelbloedigen moordenaar der Nederlandsche bezetting in 1811 bevoordeelde.” Bl. 544 dl. III (1832) van N. G. Van Kampen's *„Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa”*. — Men leze ook de afkeuring in een officieel rapport van 1827 bij Kielstra in het sub 109 vermeld artikel. In het algemeen hebben de onpartijdige schrijvers over deze aangelegenheid de door C. C. G. G. genomen maatregelen, met betrekking tot den door den Engelschen ten troon verheven Sultan, afgekeurd.

„ 384 noot 111. V. D. bl. XXIX.

„ 384 noot 112. V. D. 37.

„ 386 noot 113. V. D. 256 noot 1).

„ 386 noot 114. Raffles' brief dd. 7 Juni 1818 over Billiton luidde als volgt:

Perceiving in the Batavian Directory for the present year, that officers are appointed from Batavia for the superintendence of the island of Billeton, I request your Excellency will do me the honour to inform me on what grounds such nominations have been made, and what is the nature of the duties those officers have to perform, the island of Billeton being the property of His Britannic Majesty.

(a) Bedoeld wordt de afzetting van Badroedin en diens hernieuwde afzetting, nadat de Engelsche resident Robertson hem weder op den troon hersteld had.

Bl. 386 noot 115. Raffles' brief dd. 7 Juni over Palembang was van den volgenden inhoud:

Having heard with much surprise that there is a military establishment at Palembang on the part of the Netherlands Government, I do myself the honour to request your Excellency will be pleased to direct, that I may be informed on what principle and on what grounds such an establishment may have been formed, the independence of that port under the protection of the British Government having been guaranteed.

Your Excellency must of course be aware that any proceedings at Palembang, which may disturb the Treaty entered into by the British Government, or which may preclude the Sultan from receiving at all times the protection of the British Government, must destroy the title by which the British Government felt itself authorised to cede Banca to His Netherlands Majesty.

An immediate attention also to the British interests in Billiton requires that this point should be clearly understood.

" 387 noot 117. C. C. G. G. verzochten namelijk, blijkens resolutie van 30 Juni 1818, aan den Luitenant-Gouverneur van Benkoelen mede te deelen:

Dat Commissarissen-Generaal in den Heer Raffles niet kunnen erkennen eenige bevoegdheid om zich te mengen in zaken welke geene onmiddellijke betrekking hebben tot de Britsche belangen van het Gouvernement van Benkoelen, over hetwelk hij het gezag voert;

Dat C. C. G. G. en de G. G. mitsdien noch verplicht, noch bevoegd, noch gezind zijn om over deze of diergelijke onderwerpen met den Heer Raffles in onderhandeling of briefwisseling te treden, en zich daarvan ook in het vervolg zorgvuldiglijk zullen onthouden;

Dat C. C. G. G. echter gaarne ter voorlichting van den al te ver gedreven ijver des Heeren Raffles hem willen bekend maken, dat de vraag of Billiton al dan niet behoort aan het Nederlandsch Gouvernement, door het gewezen Britsch bestier van Java en C. C. G. G. ter beoordeeling gebracht is van de Europeesche Gouvernemen ten;

Dat C. C. G. G. inmiddels aan het gewezen Britsch bestier van Java hebben te kennen gegeven, dat zij het eiland Billiton zouden bezetten;

Dat daarop het genoemde Britsch bestier bij brief van

den 21ⁿ Februari 1817, geteekend door de Heeren Fendall, Keir en Cranssen heeft te kennen gegeven, dat zij dit lieten ter verantwoording van C. C. G. G.

Dat echter in dienzelfden brief en wel bij de 5^e of laatste § eene verklaring gegeven wordt, die voor zooverre Palembang betreft, den Heer Raffles genoeg zal overtuigen van het recht van het Nederlandsch Gouvernement, luidende deze aldus:

«It is unnecessary to add, that this question has no reference to the Factory which the Dutch Gouvernement possessed at Palembang, *and which has been delivered over by us to His Netherlands Majesty's Government.*»

Dat C. C. G. G. vertrouwen, dat de Heer Raffles in deze gegevene opening een ondubbelzinnig blijk zal opmaken van hunne vriendelijke gezindheid, doch dat zij ook dan voor het vervolg verzoeken verschoond te blijven van eenige verdere aanvraag van dien aard, welke toch geheel nutteloos zoude zijn.

Bl. 388 noot 118. Aangehaald in het protest van C. C. G. G. dd. 5 October 1818 door *Hoek* als bijlage D opgenomen. Zie bl. XXVIII.

" 388 noot 119. Raffles' brief van 15 Augustus 1818 luidde niet minder ontwijkend dan aanmatigend aldus:

Sir.

I do myself the honour to acknowledge the receipt of your Excellency's letters under dates the 30 June and 5th July last, the former on the subject of the transfer of Padang, the latter respecting Palembang and Billiton.

In explanation of my refusal to lower the British Flag at Padang until a fair and honourable adjustment was made with regard to the property of the East India Company in that Settlement, I request to state that it was not the actual payment of the balance standing against the Dutch Government that I insisted upon; — nor was it any decision in this country with regard to the final adjustment of the same that I was desirous to obtain. — My sole object was to ascertain how the case stood before the transfer was actually made, and my reason for insisting upon this was to avoid the unpleasant predicament into which the British Commissioners in Java were placed by a contrary line of conduct. Your Excellency alludes to the transfer of Amboina; — if I am not misinformed the Resident there acted on exactly the same principles as I have avowed and his

conduct was highly approved by his Superiors — the correspondence referred to with Mr. van Braam was subsequent to this and of course can have no reference to the mode of affecting the transfer itself.

But your Excellency must be already apprized that it is not on this ground alone that I now decline to transfer Padang to the Netherlands Government. I also refuse to effect the transfer in consequence of the proceedings at Palembang, and both these subjects are on reference to the highest authorities in Europe; I am compelled to inform your Excellency that however desirous to meet the wishes of their Excellencies the Commissioners General, I shall not feel myself authorized to transfer the settlement of Padang until I may receive an answer to the dispatches, I have forwarded to Europe, and specific instructions to that effect.

In reply to that part of your Excellency's letter of the 5th July, wherein You inform me that their Excellencies the Commissioners General have neither the obligation, duty, nor intention to enter into any negociation or correspondence with me which may not be immediately connected with the British interests in the Government of Bencoolen, I request to state that it is not consistent with my duty to inform your Excellency what are and what are not the nature of my duties as Lieutenant Governor of Fort Marlbro' and its dependencies, nor to state explicitly what may be the extent of my views in that capacity with respect to the Eastern Archipelago generally. — I will however inform your Excellency that I am intrusted with special authority to watch over those interests in the Archipelago generally, and that it was in the performance of this duty, that I was induced to request your Excellency would apprise me on what principle your establishments had been formed at Palembang and Billiton.

It is of course optional with your Excellency and the Commissioners General to correspond and negotiate with me or not; I was anxious to know on what principle the rights of the British Government have been invaded, in order that in whatever proceedings I might feel it my duty to adopt, the same might have its due weight. Without some explanation from your Excellency, I must confess that there are many proceedings on the part of the representatives of the Netherlands Government in the Archipelago, which it will be my duty to represent to Europe in a very extraordinary light.

I trust at any rate the motives which dictated an appeal to your Excellency in the first instance can not be misconstrued, and that if I should in any instance act on information which it might have been in your Excellency's power to have corrected, You will not consider it owing to any omission on my part.

Bl. 388 noot 120. V. D. 254.

" 389 noot 121. "Il (koning Willem I) crût s'apercevoir que M. Falck cherchait à le dominer. Ceci engagea le Roi à lui ôter sa place de secrétaire d'Etat, en lui donnant en échange le portefeuille du ministère des colonies et du commerce. C'est à cette époque que M. De Mey de Streefkerk fut placé à la tête de la secretaire d'Etat: c'était un grand travailleur, mais, comme homme politique et d'Etat, une nulleté complète; sa docilité à son maître était telle, qu'on disait de lui, qu'il était une cloche qui ne rendait des sons que lorsque le Roi frappait dessus: cette fois-ci le roi Guillaume put être assuré de ne pas avoir à craindre un tuteur importun". *Notice et Souvenirs* etc. (1852) bl. 101 noot 1). — "Volgens den Koning kon een andere zedelijke invloed dan zijn eigen, en een oog dat anders en verder zag dan het zijne, zeer wel worden gemist. Falck werd in 1819 naar Weenen gezonden en vervolgens in 1823 naar Londen verwijderd." Bijdragen tot de kennis van het Staats-, Provinciaal- en Gemeentebestuur in Nederland, 4^e deel (1860) bl. 13 van Thorbecke's aankondiging der *Brieven* van Anton Reinhard Falck.

" 389 noot 122. Bl. 115—116 der "Ambts-brieven" van Falck (1878).

" 390 noot 123. Raffles heeft de twee brieven des jongen Sultans, zoomede zijn eigen briefje van 24 Juni 1818 opgenomen in zijn als bijlage C door *Hoek* gepubliceerd protest dd. 12 Augustus 1818; zie bl. X—XI, bl. XII—XIII en bl. XIV. Later kom ik op deze brieven terug.

" 390 noot 124. Deze (nooit afgekondigde) proclamatie, waar-naar ik in een volgend opstel evenzeer nog te verwijzen heb, luidde als volgt:

Proclamation by the Honble Sir Stamford Raffles Lieutenant

Governor of Fort Marlbro' and Representative of the British Government in the Eastern Archipelago.

Where as information has been received by me that the agents of the Netherlands Government have notwithstanding the Protest of the British proceeded to Palembang and there made arrangements injurious to the interests and rights of the reigning Sultan.

I do hereby declare null and void all such arrangements, and that all interferences of the Dutch at Palembang is unauthorized by the recent convention between the English and Netherlands Government.

It is trusted in consequence of the terms of amity and friendship existing between the two nations, that this declaration will induce the Dutch to withdraw all pretensions to Palembang until special Instructions on the subject may be received from Europe.

By me

Fort Marlbro
24 June 1818.

The Lt Governor of Fort Marlborough
and its dependencies etc.

T. S. Raffles.

Bl. 390 noot 125. Als sub 123; zie *Hoek* bl. XIV.

" 390 noot 126. Raffles' brief dd. 30 Juni 1818 aan Salmond luidde aldus:

(*Boven den brief toegevoegd*).

Our kind remembrances to Mr. Garling.

My dear Sir!

I am happy to find by your reports that you are getting on so well. I dispatch this in order to forward two lettres, one to the Sultan of Rhio, and one to the Sultan of Pontianak, telling them they are not bound to receive the Dutch under the Convention and calling upon them to remain allies to the English. It is of the utmost importance that these, and particularly that to the Sultan of Pontianak, should be forwarded without delay and I could wish either you or Mr. Garling to proceed with it in person.

The Dutch I hear are active and are preparing to send a large force to Pontianak. At neither of these places was there a Dutch flag on 1 January 1803 and therefore to neither of these places have they any just claim, but if they get there first, they may manage to draw the chiefs into new treaties and exclude us. My object is to be beforehand with them, at all events to preserve the neutrality of the

ports, but if possible to establish a treaty for a British settlement at each.

It is therefore advisable that you should either procure a small native vessel at Palembang, which I conclude can easily be done; perhaps captain Dickie's ship would answer the purpose best, should she arrive, and either proceed yourself or send Mr. Garling to treat in my name, and informs the parties that it is my intention to visit their ports almost immediately, provided they request the protection of our Government.

I think you will be able to dispense with Mr. Garling's services at any rate; but the delay of a day is of such a moment, that if neither of you can conveniently proceed, the lettres should be sent by two express prows under charge of some trustworthy native, whom the Sultan of Palembang may recommand. Observe the strictest secrecy on this subject towards the Dutch, lest they take the allarm and if you leave Palembang, say you are going to Batavia or Malacca; perhaps the former would be the best.

The *Lady Raffles* has just come in from Java all well. I am affraid it is too late for you to have money sent from hence; therefore get it from Dickie, until I can sent you a supply sum.

Wishing you health and happiness and a happy termination of your mission, which is still growing into greater and greater importance, I remain

Very sincerely yours

T. S. RAFFLES.

As the Bengal Government have authorised a deputy to your office at 150 Dr. pr. month and there are already and will hereafter be many applications and c^a, I have it in contemplation during your absence to put that office in charge of Lieutenant Hull during your absence, to prevent expectation from others, — but in no way to interfere with your arrangments. We have now three ships unlading.

Van de in den brief gesloten missives kan ik alleen teruggeven die gericht aan den sultan van Riouw, wijl in de missive van C. C. G. G. dd. 10 November 1818, waarbij de onderschepte correspondentie aan het Opperbestuur in Nederland werd gezonden, wel staat dat ook de Borneosche brief wordt aangeboden, doch deze heeft zich

daarbij niet bevonden, gelijk uit eene aantekening blijkt. Beide brieven waren voorzien van het zegel der Engelsche Vereenigde O. I. Compagnie.

Deze oprechte brief, die uit mijn hart voortvloeit en inhoudt zegenwensen en de verzekering mijner toegene- genheid, die steeds aanhouden zal tot zoo lang zon en maan schitteren zullen aan het firmament, komt van mij Sir Thomas Stamford Raffles, te voren Luitenant Gouverneur te Batavia, nu Luitenant Gouverneur, gezeteld in het paleis binnen het fort Marlborough, te Benkoelen, het gebied voerende over de geheele Westkust van Sumatra, het ge- zegend eiland Andalus. Geve de Heer van het Heelal, dat dezelve geworden aan Zijne Hoogheid den Koning van Riouw en onderhoorigheden.

Wijders zend ik mijn vriend dezen voortreffelijken brief om mijn vriend bekend te maken, dat ik uit Europa terug- gekeerd, en in gezondheid te Benkoelen ben aangekomen.

Ik verlang nu zeer tijding te erlangen van den tegen- woordigen staat en toestand van mijn vriend, en, in ge- valle mijn vriend in verlegenheid is of gebrek heeft, zoo kan mijn vriend mij zulks te kennen geven; want ik ben mijn vriend in het geheel niet vergeten, maar ben integendeel genegen, hem te helpen in hetgeen hij verlangen zal.

Voorts geve ik mijn vriend te kennen, dat ik onlangs van Batavia vernomen heb, dat de Hollandsche Compagnie het land van mijn vriend wil komen nemen, terwijl daartoe reeds zendelingen en een menigte volk naar Pontianak zijn vertrokken. Ik geef mijn vriend spoedig daarvan kennis, en ik ben ten uiterste verwonderd dat de Hollandsche Com- pagnie zoo handelen kan, omdat daardoor veranderd wordt een voornaam tractaat, dat in Europa gemaakt is tusschen Engeland en Holland. Het zoude mijns bedunkens beter wezen, dat mijn vriend die Hollandsche afgezanten niet recipieerde, want indien mijn vriend verlangt te schuilen onder de vlag van de Engelsche Compagnie, kan zulks zeer wel geschieden, terwijl wij alsdan vrienden kunnen zijn als van ouds, de een den ander helpende.

Nog maak ik mijn vriend bekend, dat mijn voornemen is, om binnen weinige dagen onder zeil te gaan, en de landen aan de Oostkust gelegen, te inspecteeren. Ik hoop dan ook mijn vriend te ontmoeten, en bij die gelegenheid met mijn vriend te raadplegen, en zoodanige schikkingen te maken als strekken kunnen, tot een goed einde.

Laat derhalve mijn vriend maar vertrouwen op de Engelsche Compagnie, die meer ontfermende en zorgende is.

Niets meer te voegen hebbende, groet ik mijn vriend veelvuldig; onder toewensching dat God hem beschermt en hem schenkt een lang leven en altoos durende rust.

Dezen brief zend ik eerst naar Palembang aan mijn zending met name kapitein Salmond, opdat hij denzelven bezorgen kan aan mijn vriend en indien hij zelf niet gaan kan, zal ik een ander daarmede belasten.

Geschr. te Marlborough op den 25ⁿ van de maand Sjaban in het jaar 1233 des morgens klokke vier uur (zijnde geweest: den 28ⁿ Juni 1818).

Bl. 390 noot 127. Raffles' brief aan Salmond dd. 3 Juli 1818 is van den volgende inhoud:

We have received your several communications and it has given us great satisfaction to find you are getting on so well.

I conclude you will not despatch the letter to Malacca, requesting the Pinang Government to retain that settlement until the affairs of Palembang are satisfactorily arranged, unless you meet with actual hostility. If any fair and honourable arrangement is made by Mr. Muntinghe or operations are suspended it may unnecessarily to forward it; at all events if you come to a good settlement send off an express prow to Malacca to say so and to take of the restriction as to giving up the place. I hear the Dutch are fitting out a large expedition for the place; therefore, unless we have good grounds, it will not do, to let them have their voyage for nothing. You may use the power the letter gives you *in terrorem* to Mr. Muntinghe, if he is obstinate, but I hope you will find him reasonable.

Mrs. Travers has just been delivered of a fine girl.

In de eerste uitgave (1830) van de *Memoir* komt een geestdriftvol schrijven van Salmond voor, waarin hij zijne gelukkige aankomst te Palembang meldt: zie bl. 339; de brief werd echter in de tweede uitgave (1835) niet meer opgenomen. — Raffles' vreugde over de goede berichten blijkt o. a. ook uit een brief aan zijn vriend Marsden: *Memoir* 1830 bl. 339; 1835 dl. I bl. 385.

" 392 noot 128. In het sub 55 vermelde *Journal*, doch in dl. VIII bl. 190—191. — Met het gebeurde op Timor, waarvan onze Regeering in het vermelde *entre-filet* ge-
waagde, werd bedoeld eene quaestie aldaar gerezen tusschen

den Portugeeschen gouverneur De Pinto en den Nederlandschen resident Hazaert. C.C.G.G. traden met overhaasting tegen Hazaert op; hij werd toch ten slotte geheel onschuldig bevonden! Zie *Hoek* bl. 140—141.

Bl. 393 noot 129. In *Meadows Taylor's Students Manual of the History of India* aangehaald door de bl. 349 vermelde Encyclopedie.

" 393 noot 130. Elout, in Nederland teruggekomen, werd aangewezen voor mede-commissaris in de onderhandelingen met Engeland te voeren voor de herziening van het tractaat van 1814. Die onderhandelingen werden echter in Augustus 1820 tijdelijk gestaakt. In het geloof aan eene spoedige hervatting, schreef het bestuur der O. I. C. te Londen aan lord Moira, dat Elout met de stukken in de hand had aangetoond, hoe ongegrond de beschuldigingen waren, aangevoerd tegen het Ned. Indisch bestuur over diens zucht tot uitsluiting. De Gouv. Gen. i. R. gaf hierop een breedvoerig antwoord dd. 1 Maart 1821, waarin de beschuldigingen gehandhaafd werden; en daarin leest men o. a. het volgende: "Acquainted as we are with Mr. Elout in public transactions, we are not surprised at the appearance of frankness which he assumes in his conferences with His Majesty's Plenipotentiaries. Faith in that show of fairness, with which the wily negotiator would always veil his hostile feelings, would be difficult for us to exert after our experience of his conduct during the arrangements with our Commissioners in Java." — Lord Moira's raadsleden, die het uitvoerig stuk mede onderteekenden, waren, behalve Adam, de gewezen luitenant-gouverneur van Java Fendall! — Mij dunkt, dat Elout niet geheel en al van het ten laste gelegde kan vrijgesproken worden, al mag men ook ter verschooning aanvoeren, dat de huichelachtige houding der Engelsche autoriteiten soms tot mindere oprechtheid leidde. — De brieven, waarvan ik hier gewag maak, behooren tot Bisshop's *India Office*-stukken.

" 394 noot 131. Opgenomen door *Hoek* als bijlage C. — Men moet echter tevens lezen den fleemenden brief, waarmee Raffles het stuk onzen Gouverneur-Generaal aanbood. Het luidt als volgt:

Sir,

It is with the deepest regret that I have felt it incumbent upon me to protest against the system which their Excellencies the Commissioners General of the Netherlands Government would appear to have adopted.

My former communications to your Excellency were dictated in the hope that such a measure might have been avoided, but under existing circumstances I feel that I should be wanting in the first duty of my station were I longer to delay such a measure.

I have therefore the honour to enclose for your Excellency's information the protest which I have made and which I have to request may be communicated to their Excellencies the Commissioners General and to the superior authorities in Europe.

However strongly I may have felt myself called upon to express the ground of my protest, I trust your Excellency will do me the credit to believe that I have been desirous to make them as broad as possible, in order to prevent the possibility of misunderstanding. — There are a variety of instances which might have been introduced in explanation, and evidence of the system of which I complain, to say nothing of the extraordinary details connected with the recent proceedings at Palembang, to which I trust it will not be necessary to give publicity.

Without entering into any discussion on the points at issue and against which my protest is now made, I shall confine myself to one argument, which I confidently submit to your Excellency's enlightened judgement. — The Commissioners General have refused to guarantee or respect the Treaties of the British Government — our honour and a regard for our character with the Natives demand that we should insist on their being confirmed; if we neglect to do so, we shall be considered as wanting either the disposition or the power to see our engagements fulfilled. — It may be said that the Convention between England and the Netherlands makes no provision or reservation which can warrant this demand on our part. But I may be allowed to ask whether His Majesty the King of the Netherlands would be inclined to take advantage of an oversight which resulted only from our eagerness to restore to him his colonies? and whether the British Government can admit that the omission of a point, in which our National honour and good faith are concerned, should be attributed to anything but an oversight?

Notwithstanding the appeal which is now made to the higher authorities, I can assure your Excellency that nothing would afford me more sincere satisfaction than being instrumental in the amicable accommodation of the questions at issue. I am ready and willing to meet any authorities who may be deputed by your Excellency to negotiate, and I need not dwell upon the mutual advantage that would be derived from such an adjustment on the spot as might be recommended by both parties for final confirmation in Europe.

I trust at all events that the difference of opinion which has now arisen on important political points, will in no way interfere with the perfect good understanding which has hitherto prevailed. I can assure your Excellency that it is with the highest esteem and consideration that I have the honour to remain.

Sir

Fort Marlbro
the 12th August 1818

Your Excellency's
Most obedient

Humble Servant

T. S. RAFFLES.

P. S. 15th August 1818.

The information which has this day been received from Palembang is of that nature, that notwithstanding my desire to repress all further details respecting the extraordinary transactions which have taken place there, I have felt myself compelled to annex the same to the protest of the 12th instant.

T. S. RAFFLES.

Bl. 394 noot 132. Zie het sub 55 vermelde boekdeel bl. 206.

" 394 noot 133. Ongenomen door *Hoek* als bijlage D.

" 395 noot 134. Van Nagell's lastgeving dd. 22 October 1816 aan Fagel om zich bij de Britsche regeering te beklagen, luidt aldus:

Si le Roi a été heureux d'apprendre l'heureuse arrivée de notre escadre à Java, Sa Majesté n'a pu voir qu'avec un vif regret que les ordres n'étaient point arrivés du Gouvernement Anglais de remettre cette colonie aux autorités Néerlandaises. — Nous sommes très éloignés de vouloir douter un moment de la fidélité du Gouvernement Britannique à remplir les engagements et nous sommes toujours empressés à rendre justice à sa loyauté. Mais autre chose est le Gouvernement de S. A. R. et ses employés. Ces derniers dans tous les pays doivent être tenus à obéir strictement

les ordres qu'ils reçoivent, tandis que malheureusement l'intérêt individuel engage souvent à faire usage ou des formes, ou d'échappatoires fondées sur l'esprit et non la lettre des ordres qu'ils reçoivent (a). Sous ce point de vue, il serait infiniment à désirer que V. E. obtint des ordres précis pour que l'isle de Java et ses dépendances nommément *les Mollucques* fussent immédiatement remises aux Commissaires du Roi; avec injuction de convenir des arrangements nécessaires à l'amiable, et que tels points sur lesquels on ne pourrait s'entendre fussent envoyés aux discussions de Gouvernement à Gouvernement en Europe.

Il serait superflu de faire observer à V. E. combien la situation des Commissaires du Roi, des nombreuses personnes qui les accompagnent, des forces de terre et de mer qu'ils commandent, deviendrons pénible, si l'isle de Java tardait à être restituée, et combien la perte de temps entrainerait d'exorbitantes dépenses.

Il suffit de toucher des points aussi essentiels pour assurer le zèle de V. E. à employer tous ses efforts afin obtenir de la loyauté du ministre anglais, toute sa coöperation sur le mode le plus prompt et le plus sûr, pour l'exécution de la convention du 13 Août 1814.

Bl. 396 noot 135. De nota is in haar geheel opgenomen door V. D. 131 noot 1).

" 398 noot 136 Fagel's mededeeling in den brief van 1 Januari 1819 over zijne conferentie met lord Castlereagh luidt aldus, voor zoover betreft de O. I. quaestiën:

J'ai mis ensuite la conversation sur l'affaire des Indes. J'ai trouvé lord C. plus instruit que je ne m'y attendais. Il m'a dit qu'il avait communiqué à Mr. Canning la note, que vous lui avez remise et dont vous m'avez fait part; que Mr. Raffles avait fait des rapports détaillés, tant à la Compagnie des Indes qu'aux Ministres; qu'il serait charmé de causer de tout cela avec moi à tête reposée, quand il serait mieux; qu'il n'était pas encore suffisamment au fait des détails et des localités et préférerait par conséquent ne pas entrer dans de plus grands détails à present; qu'il ne désespérerait pas de parvenir à faire un arrangement qui convint aux deux parties; que Raffles lui-même conseillait de faire quelques changements dans les limites; mais qu'il semblait craindre que nous ne voulussions nous approprier

(a) Waarmede de onderhoorigheden van Banka ons zouden ontgaan! Verg. bl. 387.

exclusivement le commerce de l'Archipel des Indes; que cela ne conviendrait pas aux autres nations; que cet Archipel était d'une étendue immense etc, etc.

L'impression produite sur mon esprit est celle-ci. Lord C. n'avait pas encore d'entrer en matière: Raffles a eu grand soin de représenter les choses à sa manière; et quoi-qu'il y aura peut-être bien moyen de faire quelque arrangement, je ne crois pas que nous trouverons la facilité de faire des échanges de territoire que j'avais espérée. Tout ceci n'est encore que vague et préliminaire: c'a été le caractère de notre conversation; mais je n'ai pas voulu négliger cependant de vous faire connaître les conclusions que j'en ai tirées (*een woord onleesbaar*) moi-même. La glace étant à-présent rompue, dès que lord C. sera mieux, je reviendrai à la charge.

Bl. 398 noot 137. Fagell's brief van 12 Januari 1819 luidt aldus:

Mon cher Monsieur. Je suis très-charmé de pouvoir ajouter ce qui suit au contenu de mon rapport officiel n° 9 de ma conversation avec lord Castlereagh.

Je m'étais abstenu à dessein cette fois de lui parler de nos affaires aux Indes Orientales. Je voulais réserver cela pour quand il serait rétabli. Au moment où j'allais le quitter il me dit de lui-même: «Je vous prie encore de mander à Mr. De Nagell que dès que je serai un peu mieux je m'occuperai de l'affaire des Indes. En attendant dites-lui, je vous prie, que j'en ai parlé avec Mr. Canning, et que nous sommes tous deux parfaitement d'accord sur l'inconvenance des procédés de Sr Raffles, que nous désapprouvons décidément. Il est allé *ultra crepidam*» (a). Ce fût l'expression dont il se servit. Je vous avouerai que ce peu de mots (non provoqués de ma part, mais sortis spontanément de la bouche de lord C.) m'ont fait d'autant plus de plaisir qu'ils confirment pleinement tout ce que je vous mandais au sujet du Sr Raffles dans mes lettres particulières du 4 et du 6 Decembre dernier.

" 398 noot 138. Zie bl. 214—215 van het sub 55 vermelde *Journal*.

" 398 noot 139. Het *Times*-artikel van 14 Januari 1819 luidde aldus:

It is only within these few days that we have discharged the painful duty of laying before our readers the sentiments with which we were inspired, and which are felt equally, we doubt

(a) Deze woorden ook aangehaald bij Van Deventer bl. 278.

not, by the whole British nation, on perusing the recent intelligence from the United States, of the unlawful and barbarous measures adopted towards our countrymen by the officers of that republic. It is now, unfortunately, incumbent on us to turn to the opposite quarter of the globe, and to take into consideration a train of circumstances, nearly allied to the former by the unjust and odious principles from which they sprung, though somewhat short of them, as to the precise degree of outrage and violence by which they were accompanied. The scene of the latter series of grievances is the island of Banca, off the coast of Sumatra, in the Indian Archipelago. The sufferers were, 1st, a British officer; an authorized agent employed in the execution of an important mission. And, 2^d, a Native Prince, to whom that officer was accredited, in strict alliance, with the British Government, to which he had been indebted for his throne. The aggressors, we are sorry to say, were Dutchmen — the authorities and agents of the Government of Java. The facts are narrated in a highly interesting protest, with a number of documents and details subjoined, which has been sent home by Sir Thomas Raffles — not long ago the humane and successful Governor, and since, the learned and elaborate historian of Java. The wonderful and unlooked-for surrender of that fine island by Great Britain, at the general peace, may have impressed the Dutch people with so mean a notion of the sense or spirit which now and then actuates the British councils, that they fancy any treatment is good enough for us, however destitute not only of gratitude, but of decency and respect.

Hierop volgt het eenzijdig verhaal van het gebeurde, waarna het artikel aldus besluit:

We trust this conduct of the encroaching Dutchmen will be disavowed at home. We trust that Holland will have too much wisdom to persevere in a course of policy which must end in her re-expulsion from the Asiatic Islands; and we conclude by hoping that this great country, who ought to be the liberal protectress of all that is weak and unoffending among nations, will see justice done by the inhabitants of *both* hemispheres, who have reposed on her generosity, or taken up arms in her cause.

Bl. 398 noot 140. *Onze Transvaalsche broeders*, aangehaald door C. B. Spruyt op bl. 27 van zijn boekje over „Afrikaners en Nederlanders” (1896).

Bl. 401 noot 141. Bij deze dépêche N° 164 was het op bl. 397 bedoeld besluit van 6 December 1818 aan Fagel verzonden.

" 401 noot 142. Deze loop der zaak blijkt uit het bl. 403 bedoeld bericht van Fagel, dd. 16 Februari 1819 naar aanleiding eener motie van den markies van Lansdown over de Palembangsche quaestie:

Hier soir le Marquis de Lansdown fit dans la Chambre Haute la motion, qu'il avait annoncée pour obtenir divers papiers relatifs à la même transaction. La suite que lord Lansdown donne à cette affaire, et la nature des papiers qu'il a demandés, me paraissent indiquer que le Sr Raffles lui a fait venir à cet égard des renseignements détaillés et particuliers. Ce n'est pas que cet employé ait (pour autant que je sache) des rapports directs avec lord Lansdown, mais je lui en connais d'assez intimes avec le duc de Somerset, qui appartient, comme le Marquis, au parti de l'opposition, et il me paraît probable que c'est par l'entremise de ce Duc que la discussion se trouve ainsi alimentée dans la Chambre des Seigneurs. Dans celle des Communes il n'est jusqu'ici pas question.

" 402 noot 143. Verg. de bladzijden van het *Asiatic Journal* sub 55 vermeld.

" 402 noot 144. Ambtsbrieven bl. 125.

" 403 noot 145. De brief gedagteekend Brussel 18 Januari 1819 N° 48 Geheim van minister Falck aan den Koning is van den volgende inhoud:

Uit de volumineuse dépêches van Commissarissen-Generaal over het gebeurde te *Palembang* heb ik, dadelijk nadat dezelve aan U. M. waren vertoond geworden, een beredeneerd extract doen maken, niet alleen wat de daadzaken, maar voornamelijk ook wat de gronden betreft, op welken het door den Luit^e Gouvern^r *Raffles* gehouden gedrag, als onrechtvaardig en vijandig tegen ons, en dus als ten hoogste laakbaar aangemerkt worden moet.

Door de verstandige en krachtige maatregelen van den commissaris tot de Palembangsche zaken Muntinghe in zijne verwachtingen te leur gesteld, zal hij, hoogst waarschijnlijk, zijn eigen Gouvernement met klachten lastig vallen, tot welke hijzelf de eerste aanleiding heeft gegeven, en, in deze onderstelling was ik aanvankelijk van begrip geweest,

dat wij de vertoogen, die het gevolg van die klachten mochten worden, gerustelijk konden afwachten, en in de behandeling dezer zaak het initiatief aan het Britsche Ministerie over te laten.

Maar het kan ook zijn voordeel hebben, van in die voorbaat te wezen en den indruk der rapporten, die men van Benkoelen naar Londen zal hebben gezonden of overbekomen (*of voor te komen?*), of ten minste dadelijk te verzwakken door een eenvoudig verhaal van het gebeurde, met opgave van het oogpunt, waaruit wij de wederzijdsche rechten hebben beschouwd. (a)

Er is meer. Misschien hebben de gegronde klachten die, korten tijd geleden, van wege U. M. over het gedrag van Sir Th. Stamford Raffles bij deszelfs Gouvern^t zijn ingebracht, reeds aanvankelijk aldaar de opinie doen geboren worden, dat 's mans onbegrensde en voortvarende eerezucht en zijn woelzieke geest, slechte eigenschappen zijn, om met naburige Regeeringen betrekkingen van goede verstandhouding te bewaren of aan te kweeken, en dat, in den staat waarin hij de zaken gebracht heeft, het ontwerp om een eiland, dat zoo vele twistzaden bevat, als Sumatra, tegen behoorlijke vergoeding aan *Nēdērlānd* af te staan, vele aannemelijke zijden heeft.

Deze opinie nu zoude door elke nieuwe representatie van onze zijde over eenig voorval aan dienzelfden kant versterkt en aangedrongen worden, en bij deze wijze van zien, zoude U. M's Ambassad^r in *Londen* gelast dienen te worden, om de rustverstorende pogingen van den Luit^t Gouvern^r van Benkoelen tegen Palembang en zijne aanvaarding van den titel van *vertegenwoordiger van het Britsche Gouvernement in den oosterschen Archipel* onverwijld tot het onderwerp te maken der meest ernstige representatiën, met aanzoek tot krachtadig redres.

Aan welken der voormelde maatregelen U. M. de voorkeur geven moge, het hierbij overgelegde extract der dépêches van Commissarissen-Gener^l zal, naar ik mij vleie, tot het voorgestelde einde toereikende bevonden worden. Het is in de Fransche taal, omdat de beambte dien ik, bij de verwijdering der koloniale afdeelingen van dit Ministerie, de bewerking opgedragen had, het Nederduitsch niet ten volle machtig is.

Mij blijft over te zeggen, dat, volgens de laatste berichten, de te Palembang onder sauvegarde genomene gezanten,

(a) Het door mij geraadpleegde afschrift nam ik goed over. Of aan copiistenfouten te denken valt, kan ik niet beoordeelen. Men verg. echter sub 74 van mijn voorgaand opstel.

zich na hunne aankomst te Batavia als vrije lieden gedragen hebben, gaande waar het hun goed dacht, doch zonder gebruik te maken van het aanbod van den Gouvern^r-Generaal om hunne terugreize naar Benkoelen te bevorderen, terwijl het militair detachement, dat de Hr Raffles bestemd had om hunne onderhandelingen te ondersteunen, naar de westkust van *Sumatra* teruggetrokken is en het Palembang'sche grondgebied verlaten heeft, hetwelk de kommissaris Muntinghe op eene in Augustus opzettelijk gedane rondreize in volkomen rust en vrede gevonden heeft.

Bl. 403 noot 146. Het advies van B. Z. dd. 20 Januari 1819 luidt aldus:

Ingevolge Uwer Maj's bevelen van den 19ⁿ Januari 1^a F. Secretet, heb ik kennisgenomen van het rapport, dat daags te voren door het Dep. voor het Publiek onderwijs, de Nat. nijverheid en de Koloniën aan Hoogstdezelve is ingediend met betrekking tot het voorgevallene te Palembang in de maand Juli jl.

De daadzaken, voorkomende in het relaas, dat bij dat rapport is overgelegd, verspreiden een alleszins duidelijk licht over de onzuivere bedoelingen van den Heer Raffles, Gouverneur van de Engelsche bezittingen op Sumatra, die de aanlegger is van hetgeen te Palembang heeft plaats gehad en doen meer en meer de noodzakelijkheid zien om dit inwortelend kwaad zoo spoedig mogelijk te stuiten.

Ik geloof dienvolgens, dat Uwe Maj. mij zoude kunnen machtigen, om een afschrift van gemeld relaas vertrouwelijk mede te deelen aan den ambassadeur Fagel, ten einde daarvan met zijne gewone voorzichtige wijze van handelen bij het Eng. Ministerie het noodige gebruik te maken, om te doen zien, dat niet alléén de Heer Raffles een allergegeschiktst voorwerp is om de goede verstandhouding tusschen de Nederl. en Eng. autoriteiten op Java en Sumatra te onderhouden, maar ook, dat zijne verrichtingen niet vrij te spreken zijn van eene vijandige handelwijze en om, uit aanmerking van dien en op grond van het goed recht van het Ned. Gouv. met opzicht tot het gebeurde te Palembang, aan te dringen op de noodwendigheid, dat men bedacht zij in deze ten spoedigste de meest krachtdadige voorziening daar te stellen.

" 403 noot 147. In Fagel's rapport van 11 Februari 1819 leest men o. a. het volgende:

Il y a eu entre le Département des relations étrangères et celui du *Board of Control* ou des Indes, une correspondance au sujet des événements de Palembang, dont le résultat est (à ce que lord Castlereagh m'a communiqué à cette occasion) qu'on vient d'écrire au Sr Raffles pour *improver* formellement sa conduite et le ramener au rôle d'un Agent commercial, dont il n'aurait jamais dû s'écarter. Lord Castlereagh ajouta néanmoins que pour ce qui regarde le Traité conclu par les autorités anglaises avec le soi-disant Sultan de Palembang et la nonconfirmation de ce Traité par les nôtres, il souhaitait que cette partie de la transaction pût être considérée comme formant encore un sujet de discussion entre les deux Gouvernements, en attendant les nouveaux arrangemens dont ils pourraient convenir. Il paraissait croire (se rappelant peut-être ce qui s'est passé dernièrement à ce sujet dans la Chambre Haute) qu'on pouvait s'être mépris des deux côtés à cet égard. Je l'assurai qu'il n'y avait eu aucune méprise du nôtre dans tout le cours de cette affaire, et pour l'en convaincre je saisis cette occasion de lui remettre le *Mémoire* ou *Exposé* joint à la dépêche de V. E. N°. 14 du 26 Janvier dernier. Il le reçut avec plaisir, ne demandant pas mieux que de s'en prévaloir pour expliquer et justifier au besoin ce qui a été fait par les employés du Roi dans cette occurrence. A l'appui de cette bonne volonté de sa part, je lui présentai en même-temps la Note dont copie est ci-jointe, et qui est calquée, comme V. E. verra, sur la dépêche précitée du 26 Janvier. Lord Castlereagh, après avoir pris lecture de cette Note, m'en parut très-satisfait et l'ayant jointe au Mémoire auquel elle sert d'accompagnement, mit ces deux papiers de côté avec d'autres qu'il avait sur sa table et qui probablement se rapportaient à la même affaire. Je me flatte que les renseignements contenus dans ces pièces serviront à éclairer les discussions ultérieures auxquelles cette affaire pourra encore donner lieu dans le Parlement. Lord Landsdown a prévenu ce soir la Chambre Haute que dans la séance de demain il ferait une motion pour obtenir quelques papiers additionnels qui y sont relatifs. Lord Castlereagh finit par m'assurer qu'il restait toujours également disposé à conclure quelque arrangement général qui pût couper court à l'avenir à toutes difficultés de ce genre, mais que les détails d'une telle discussion prendraient nécessairement quelque temps et qu'il souhaitait en conséquence la différer jusqu'à une époque où il aurait les mains un peu plus libres qu'à présent. Il me parla aussi de remontrances toutes

récentes qui doivent avoir été faites au Gouvernement par le commerce Britannique sur les nouveaux droits d'entrée et de sortie pour règlement de M.M. les Commissaires-Généraux du Roi à Batavia. Je l'assurai que d'après des informations particulières qui m'étaient parvenus à ce sujet ces droits étaient très-peu onéreux pour le commerce Anglais, et rien de plus que ce qui était juste pour la protection du commerce national. Je ne sais pas encore si je recevrai de la part du lord Castlereagh quelque communication sur cette matière qui doit avoir été discutée entre Votre Excellence et lord Clancarty. Je ne me rappelle pas au moins qu'elle ait passé par mon canal."

Bl 403 noot 148. V. D. bl. 277—278.

" 405 noot 149. V. D's bijlage LXII bl. 277.

" 405 noot 150. Rapport van den Gezant dd. 9 Maart 1819.

" 405 noot 151. Aan dit streven van onze eigen autoriteiten om Raffles' schuldige brieven, die tot den Palembangschen moord mede hebben geleid, geheim te houden, moet wellicht toegeschreven worden, de onzekerheid, die langen tijd over deze aangelegenheid heeft bestaan. Terwijl men in Nederland aan het buitengewone in dezen man wel recht deed wedervaren, scheen het ongelooflijk, dat hij de laagheid kon gehad hebben, gelijk verhaald werd, om een inlandsche Vorst op onverantwoordelijke wijze tegen ons in het harnas te jagen: "het is beneden de waardigheid der geschiedenis" — schreef Veth in *De Gids* van 1849 dl. II bl. 590 — "om elk vertelsel op te rapen en aan elke lastering geloof te schenken, waardoor de naam, zelfs van onzen ergsten vijand, beklad wordt." — Temminck in zijn *"Coup-d'oeil général sur les possessions Néerlandaises"* (1847) dl. II bl. 13 weet van het bestaan van een brief van Raffles door sultan Badroedin aan onze Regeering gezonden, doch voegt er bij "lettre que nous aimons à croire supposée". — J. C. Baud nam echter allen twijfel weg door de oorspronkelijke brieven te publiceren. Met dit geschiedkundig opstel over *"Palembang in 1811 en 1812"* werd het eerste deel dezer *"Bijdragen"* in 1853 geopend.

- Bl. 406 noot 152. De brief is gepubliceerd in de sub 121 vermelde *Notice* van De Grovestins bl. 486; het antwoord van Van der Capellen dd. 14 April 1820 aldaar bl. 490.
- " 406 noot 153. Als voren bl. 487.
- " 406 noot 154. Zoo ook werden Anderson's berispelijke tegen ons gerichte intriges op Sumatra's Oostkust verschoonend toegeschreven aan zijn "great zeal". Zie bl. 217 hiervoor van mijn artikel over zijne zending derwaarts.
- " 410 noot 155. V. D. 246.
- " 410 noot 156. V. D. 247 noot 1).
- " 413 noot 157. Het mag van eenig historisch belang geacht worden, den brief van Van der Capellen dd. 6 Maart 1819 te leeren kennen, waarmede onze Gouv. Gen. de stichting van Singapore aan den Koning berichtte:

De stellige afkeuring door het Bengaalsche Gouvernement van de daden van den Heer Raffles ten aanzien van de Lampongs, Palembang en Padang heeft Uwe Majesteit door de brieven van de Commissarissen-Generaal vernomen. Ik houde mij thans bezig de expeditie naar Padang wederom in gereedheid te doen brengen. Dezelve zal met het einde van deze maand kunnen vertrekken. Volgens de laatste berichten van den Heer Muntinghe was in het Palembangsche alles rustig. Ik heb de civiele autoriteiten gelast den Engelschen in hunnen aftocht van de Lampongs alle hulp en faciliteiten te verleen. Uwe Majesteit zal in den brief van den Marquis Hastings gezien hebben, dat hij Commissarissen-Generaal dank zegt voor de wijze waarop wij de zaken in de Lampongs behandeld hebben.

Ik had mij geveleid dat na den afloop van deze zaken wij niet zoo spoedig wederom aanleiding tot twisten met onze naburen gehad zouden hebben. De brief, dien ik op heden aan den Minister schrijf, zal Uwe Majesteit doen zien dat de woelzieke geest van den Heer Raffles wederom middel gevonden heeft ons aan eene andere zijde te ontrusten. De bezetting van het eiland Sincapora, hetwelk buiten allen twijfel tot de onderhoorigheden van Uwer Majesteits bezittingen behoort, schijnt wel op last van den Gouverneur-Generaal van Britsch-Indië geschied te zijn. — Ik houde mij echter overtuigd, dat dezelve met den waren staat van zaken niet bekend geweest is, en zich door verkeerde in-

ductiën van de Heeren Raffles en Farquahar tot deze démarche zal hebben laten overhalen. Ik haastte mij aan den Marquis Hastings te schrijven over dit onaangenaam voorval. Ik wensch dat mijne mededeelingen den gewenschten uitslag mogen hebben. Ik zal voortgaan in deze en andere zaken van dien aard op den weg door Commissarissen-Generaal betreden. Zoo veel immer mogelijk is alle dadelijkheden vermijden en voorkomen; met beleefdheid in de vormen en standvastigheid in de zaak onze rechten vasthouden, protesteeren tegen daden van geweld en de gevolgen laten voor rekening van degenen, die zich dezelve veroorloven: zijn, zoo ik meen, de regelen van gedrag die Uwe Majesteit zal goedkeuren. Intusschen mag ik voor Hoogstdezelve niet verbergen, dat deze staat van zaken in alle opzichten ten uitersten nadeelig is, dat dezelve op de inlandsche Vorsten den meest verkeerden indruk maakt, en dat de noodzakelijkheid dagelijks dringender wordt, dat van wege Uwe Majesteit zelve overeenkomsten met het Britsch Gouvernement getroffen worden om eenmaal op eenen vasten voet elks rechten in dezen Archipel, waar wij zoo vele aanrakingspunten hebben, bepaald te zien. Zonder dezen maatregel zie ik geen einde aan de twisten, waartoe het niet aan stof ontbreekt. — Het is even moeilijk als onraadzaam alle punten, alle kleine eilanden bij voorb. in straat Malakka, te bezetten. Maar indien op eenige geene Nederlandsche vlag waait, of geene bezetting geplaatst is, moeten daarom onze naburen, met welken Uwe Majesteit in volle vrede en vriendschap leeft, zich die omstandigheid ten nutte maken, om aldaar den Britschen vlag te planten en eene bezetting te leggen? Op die wijze zouden de tooneelen van vorige eeuwen zich kunnen vernieuwen en de Oost-Indische Zeeën het tooneel van aanhoudenden kleinen oorlog kunnen worden, terwijl tusschen de Gouvernemen ten zelve eensgezindheid en vrede heerscht. — Met hetzelfde recht als de Engelschen zich op Palembang of op eene der onderhoorigheden van Riouw of Malakka nederzetten, zouden wij naar Bengalen kunnen oversteken en eenige der plaatsen van hunne onderhoorige vorsten kunnen gaan bezetten. — Ik moet dan Uwe Majesteit smee ken, zoodanige bevelen te geven als Hoogstdezelve noodig zal oordeelen, om aan den tegenwoordigen staat van zaken, en aan de bestaande onzekerheden een spoedig einde te geven. — Ik neem de vrijheid mij ten dien aanzien te refereeren aan hetgeen te meermalen door Commissarissen-Generaal aan het departement van Koloniën te kennen is gegeven, en door hetzelfde depar-

tement ongetwijfeld onder het oog van Uwe Majesteit gebracht is.

Bl. 413 noot 158. Het grafschrift luidt aldus:

To the memory of
Sir Thomas Stamford Raffles, L. L. D., F. R. S.,
Lieut. Governor of Java and
First President to the zoological society of London,
born 1781—died 1826
Selected at an early age to conduct the government
Of the British conquests in the Indian Ocean,
By wisdom, vigour, and philanthropy
He raised Java to happiness and prosperity
Unknown under former Rulers.
After the surrender of that island to the Dutch,
And during his government in Sumatra,
He founded an emporium at Singapore,
Where, as establishing freedom of person as the right of the soil
And freedom of trade as the right of the port,
He secured to the British flag
The maritime superiority of the Eastern Seas.
Ardently attached to science,
He laboured successfully to add to the knowledge
And enrich the museum of his native land;
Promoting the welfare of the people committed to his charge,
He sought the good of his country and the glory of God.

" 413 noot 159. "Raffles, de Britsche Ex-Gouverneur van Java, zoude, zoo men in Indië stellig verzekert, nimmer in zijne *History of Java* zoo schrikkelijk tegen het bewind der Nederlanders hebben uitgevaren, hadde men hem, tijdens der overname van het eiland, meer *gecajoeld*, en hem bijv. eene decoratie, of iets anders van dien aard in het verschiet doen zien." Joh. Olivier, voorheen secretaris te Palembang in zijne Aanteekeningen op eene reis door Oost-Indië in het Tijdschrift *Cybele*, 4e stuk 1826 bl. 4 noot 1).

" 414 noot 160. "Ambtsbrieven van A. R. Falck" (1878).

" 414 noot 161. Zie o. a. bl. 495 vv. van het sub 13 vermelde boekdeel.

" 415 noot 162. Fagel had op dit bericht het volgende dd. 30 Aug. 1819 aan Van Nagell geantwoord:

Je vous suis fort obligé de ce que vous me dites du dessin de lord Castlereagh d'entamer une négociation sur l'état des choses aux Indes Orientales: je serai charmé d'avoir l'assistance de quelqu'un bien informé des localités et je voudrais que ce put-être quelqu'un aussi raisonnable et aussi convenable sous tous les rapports que l'a été Mr. Van der Kemp (a) avec qui je me suis arrangé à merveille. Au reste je ne crois pas que j'aurais de difficulté à m'entendre avec qui que ce soit que vous m'enverrez. J'ai la conviction qu'il ne sera pas très-difficile de faire un arrangement qui convienne aux deux parties. Je sais à peu près comment on pense sur la matière ici et j'ai trouvé Mr. Falck (avec qui j'en ai parlé 2 ou 3 fois pendant mon séjour à Bruxelles) très-raisonnable et bien disposé. Je m'attends bien que lord Castlereagh, qui je compte voir au premier jour me parlera de ceci; mais j'attendrai qu'il m'en parle le premier.

In een P. S. komt nog het volgende voor:

Après avoir écrit ce qui précède j'ai eu une longue visite de lord Clancarty à qui j'ai trouvé fort bon visage. Il me charge de mille compliments pour vous. Il part demain pour l'Irlande. Nous avons causé de l'affaire de la négociation relative aux Indes Orientales et ce qu'il m'en a dit s'accorde parfaitement avec ce que vous m'avez marqué. Je crois qu'il soit désirable sous le rapport au bien du service du Roi que la personne que vous m'enverrez pour m'assister de ses connaissances locaux fut mise dans la même relation avec moi pour cette négociation-ci que l'a été Mr. van der Kemp pour celle des Indes Occidentales. Au reste je m'en remets avec une entière confiance, à ce que vous ferez à cet egard; l'on aura tout le temps d'y aviser puisque ce ne sera qu'au mois de Novembre (sans doute à cause de l'absence de Mr. Canning) qu'on pourra entrer en matière. Pardonnez mon griffonage et mes ratures. J'écris en hâte.

Bl. 415 noot 163. „Onoprechtheid in onze handelingen, ten einde langs slinksche wegen te zoeken wat men niet rechtstreeks dacht te kunnen bereiken”, herinnert Kielstra in zijn sub

(a) De grootvader van schrijver dezes werd naar Londen gezonden voor de regeling der quaestiën, die uit de overgave der West-Indische bezittingen voortvloeiden. — In de *versameling Van Nagell* op 's Rijks archief (zie bl. 247 van mijn voorgaand artikel, bl. 9 van den overdruk) komen over deze zending eveneens brieven voor.

109 vermeld stuk instemmend, aan het opstel van luitenant-kolonel Meis, die mede onze Palembangsche politiek met die woorden afkeurde (bl. 109—110).

Bl. 416 noot 164. *The Asiatic Journal*, vol. VII, 1819 bl. 324.

" 416 noot 165. Bl. 459 noot 1) van Wilson's "History of British India, vol. II (1848).

" 416 noot 166. Woorden van Canning. Bl. 127 noot 2) van Smulders' "Geschiedenis en Verklaring van het tractaat van 17 Maart 1824" (1856).

" — noot 167. Op bl. 347 deelde ik mede, dat ik den heer Danvers nog om een paar stukken gevraagd had. Geen antwoord bekomende, schreef ik andermaal om een kort bericht of ik mij nog met toezending van het gevraagde mocht vleien. Toen ik ook hierop geen antwoord erlangde, liet ik mijne bijdrage drukken. Eenigen tijd daarna werd ik echter verrast met de toezending door de Britsche legatie in den Haag van het verzochte, nl. de op bl. 354 vermelde missive dd. 23 (inderdaad 15) Maart 1816 van Fendall en lord Moira's antwoord dd. 18 Mei d. a. v. — Van Deventer heeft uit beide brieven eene aanhaling gedaan. Hij deed dit echter zóó onvolledig (zie sub 6 en 56), dat ik blijkens het sub 56 bereids aangeteekende er door op een dwaalspoor werd gebracht. Ik gevoelde trouwens wel er iets aan haperde, gelijk uit sub 77 blijkt.

Of Van Deventer de brieven, waarvan hij bovendien een datum verkeerd opgeeft, in handen heeft gehad, weet ik natuurlijk niet; doch mocht dit het geval geweest zijn, dan is het mij onverklaarbaar, dat hij in een werk, hetwelk openbaarmaking van gewichtige archiefstukken over dit tijdvak beoogde, beide stukken ongepubliceerd liet. Zij toch zijn buitengewoon belangrijk, daar zij de houding verklaren, die Fendall heeft aangenomen tegenover C. C. G. G. in de talrijke quaestiën, die bij de overgave zijn gerezen.

In de eerste plaats volge daarom hier Fendall's schrijven. Volgens de uitnemende gewoonte der Britsche administratie zijn de uitgebreide stukken paragraafsgewijs ingedeeld.

The Government of Batavia to
His Excellency The Right Honorable
Francis Earl of Moira K. G.
Governor General in Council &c. &c.
Fort William.

Sect. & Poll.

Batavia, 15th March 1816.

My Lord,

We request to lay before your Lordship in Council an extract of our proceedings in the Secret and Political Department of this date, in consequence of the arrival of major Nahuys with a letter, from which it appears, that an expedition sailed from Holland in the end of October last, for the purpose of resuming possession of these Colonies in pursuance of the convention concluded in August 1814, between Great Britain and the Netherlands.

2. The intelligence thus received on the 6th instant, was by no means expected on this Island; on the contrary it would appear that private advices from London in September last had given ground to suppose that a considerable time was likely to elapse before the transfer would take place; the colonists talked of an expected embarkation of troops from Holland before the winter had set in, but similar reports have been so frequently circulated that on the present occasion it gained no general credit, and to the present date no official intelligence or intimation whatever has been received by this Government from the authorities in England on the subject. The nature of the communication now received appears however to be sufficiently authentic to warrant an expectation, that the Dutch commissioners may be expected to arrive in all next month at furthest, and we are anxious to lose no time in bringing to your Lordship's notice the very delicate situation in which we may possibly be placed, if these Commissioners should bring no positive instructions from the authorities in England relative to the transfer of this Colony, and if, as seems most probable, a general acknowledgement of their powers by the British government is all that they bring with them, leaving the important questions that will arise in the execution of the transfer to be directed through the orders of your Lordship in Council.

3. We have therefore deemed it advisable to give your Lordship the earliest practicable information of this intelligence, and have dispatched the Honourable Company's

Cruizer Antelope on that account, and we request to submit to your consideration the several points which, so far as our present information goes, are likely to come under our discussion in the transfer of the Colony and in the result of which the credit and the interests of the British government will be found to be materially involved. It will be highly satisfactory to us to be honoured with your Lordship's sentiments and instructions on these points.

4. They may be resolved into the Political, Financial and Military questions, as they relate to the treaties concluded with the native powers since the establishment of the British government, to the amount of outstanding concerns which the Dutch government may take over as debt to Great Britain, and to the possible chance that the force expected to arrive with the Commissioners may not be found adequate to their secure possession of the Colony, in which case they might require a part of the present garrison. (a)

5. The Susuhunan of Solo and the Sultan of Djocjocarta, are differently situated from what they were at the period of the conquest of this Colony. Under the Dutch government there was no limitation regarding the number of troops which they were permitted to maintain, and with the exception of some monopolies they enjoyed the direct receipt of all the revenues of the State. By the treaties concluded with these Princes in 1813, they have consented to disband their military force, and to make over a large portion of their revenues on condition of their country being protected, and

(a) Ook uit het vervolg der correspondentie blijkt, dat C.C.G.G. met grooter troepenmacht zijn uitgekomen dan verwacht werd; of wel dat het Engelsch bestuur in het ten eenenmale onjuiste denkbeeld verkeerde, dat de Nederlanders met grooten weerzin door de inlandsche bevolking enz. zouden ontvangen worden. „De Engelsche regeeringen”, zegt de op bl. 398 vermelde heer Veth, „de Engelsche gezagvoerders hebben er een verwonderlijken slag van zichzelven een certificaat van edele bedoelingen te geven, waaraan maar al te veel vertrouwen wordt geschonken; weinige Engelschen zijn er, die niet gelooven, dat ieder volk reden heeft, om den hemel voor zijn lot te danken, indien het aan de wijze en humane wetten van Engeland onderworpen is, zich mag koesteren in de zon der Britsche gerechtigheid; weinige Engelschen zijn er, die niet overtuigd zijn, dat die midden-Aziatische stammen, die allengs aan den ijzeren scepter van Rusland onderworpen worden, oneindig gelukkiger zouden zijn indien zij gesteld waren onder het gezag dier natie, die bij uitnemendheid de zwakken beschermt, de barbaren beschaaft en aan de volken de gerechtigheid predikt...” — Ook de hier wedergegeven correspondentie getuigt van deze dwaze illusie. Men verg. mede het slot van sub 139.

an annual money stipend being allowed for their support.

6. On reference to the evidence lately adduced at Solo, it will appear that considerable apprehensions is entertained by the Court lest the Dutch should fail in the payment of this stipend, lest they may be inclined to avail themselves of the present defenceless state of these princes to bear heavy upon them; the question then occurs what line of conduct should in justice and honour be pursued by the British government when they withdraw their protection from the native princes of Java, in order to secure to those princes the continuance of the benefits which the late treaties have given to them or to place them in the same posture in which they stood before such treaties were concluded.

7. If the Dutch consent to guarantee the existing treaties in all their conditions, that would to all appearance be sufficiently satisfactory to the Courts, but unless this guarantee be obtained before the Dutch government have actual possession, it may be too late, and the British Government may become liable to the odium of indifference and neglect towards a people, who have evinced a strong attachment to the British nation, and rely upon them for protection at this particular moment.

8. It may be observed on the other hand that the existing treaties with the Susuhunan and the Sultan were concluded after a war of wick the aggressions or hostile intentions of the princes then reigning constituted the cause and justification, and on that ground it may be argued that their present loss of the means of resistance is the consequence of their own acts, which deprive them of the claim they would have possessed had no act of hostility intervened to disturb the conditions of amity entered into with them on the first establishment of the British government; but the act of convention whereby Great Britain restores to Holland the island of Java in the existing state of things, implies the prospect of securing to the native chiefs the immunities they now enjoy or restoring to them the exercise of power and authority of which, in return for those immunities, and for the general benefit of the community, they have been deprived. If this argument holds good with the subordinate Javanese chiefs, it is still more strong towards the native princes of Solo and Djocjocarta, who though under the general influence and direction of the European authority, exercise independent administration over their own provinces.

9. The Sultan of Bantam has given over his territory to the Government on payment of a fixed annual stipend; that stipend must be guaranteed, or the Government cease to collect the revenue of the country. A special agreement with the Dutch commissioners seems necessary on this point, and though the principle of good faith does not exist to the same degree towards the native princes of Madura because those princes were in fact little more than regents and furnished their proportionate contingents during the Dutch government, the active assistance they gave to the British troops in the conquest of the Colony, and the odium they have in consequence obtained among the Dutch party, renders it indispensable that some attention be paid to their future interests and security.

10. The question therefore comes seriously to be considered whether, on withdrawing our protection from the native princes, the existing treaties are to be considered as having ceased, and if the acceding Government ought by our assistance to be placed in the commanding position we now hold in the provinces of the native princes, without such assurance or guarantee as will at least prove to the Javanese that they are not transferred with indifference.

11. In the occupation of Banca a political question arises in how far the cession of the island affects the transfer of the factory at Palembang, or rather how far the terms on which Banca has been ceded to the British government and which have originated the rights and authority of the sultan of Palembang in his own port, prevent the cession of the factory according to the Convention. The 1st Article of the Convention states, that the Colonies, Factories and Establishments are to be restored which were possessed by Holland on the 1st January 1803, and the 2nd Article cedes the island of Banca in full sovereignty to the Prince Sovereign of the Netherlands in exchange for Cochin.

12 The factory of Palembang had ceased to exist by the murder of the Dutch settlers; a short time previously to the conquest of Java it was reoccupied by a British force, and the treaty then concluded with the new Sultan in 1812, recognized that Prince as an independent sovereign and in return for Banca, left to the Sultan the administration and revenues at Palembang. No more interference was claimed than appeared necessary to support the dignity of the British flag within the precincts of the Factory, and to secure the examination and controul over the trade of

the port, so far as to prevent illicit trade in tin, and check the continuance of piracy. Thus the Port duties and other sources of revenue formerly derived at Palembang by the Dutch are now given up to the Sultan on account of his entire cession of Banca. In what way is this point to be determined? The cession of Banca, according to the 2nd Article of the treaty, can only be with the terms and privileges on which we have obtained it. Those terms are inconsistent with the 1st article of the Convention, which would restore the factory of Palembang as it belonged to the Dutch in 1803; the sultan of Palembang is averse to receiving the Dutch again, but it is not probable that he could oppose their return or that the Dutch will long remain without occupying the factory at Palembang, connected intimately as it is with the convenience and supply of Banca; the Sultan also would complain of a breach of faith if he were not secured in the possession he holds under the existing treaty. Will it not then be necessary in ceding Banca to stipulate for a guarantee to this treaty, and that the factory shall be held as it now is, so long as that treaty remains fulfilled by the Sultan; or would it be proper to withdraw from Palembang and leave the Dutch to make their own arrangements? In either case it becomes necessary to depart from the letter of the Convention.

13. The settlement of Banjermasin assumes a different shape, as this post was formerly abandoned by the Dutch government under voluntary cession from the sovereign, who at the time stipulated that this consent should not be construed into a transfer to the Dutch. This settlement however formed part of the possessions of the Dutch Government on the 1st Januari 1803. The formal evacuation of it by that Government and the act selling the public buildings at the time to the reigning sultan may be considered an abandonment of its possession, and that therefore though the Dutch might claim the right of reoccupying it under the 1st article of the Convention, they could not pretend to claim that it should be transferred to them as it now stands. Perhaps they will not be inclined to make any establishment there for some years, and may on that account be indifferent to any arrangement, provided the British government do not establish a permanent footing on Borneo, but it would remove a question of some delicacy and instance if the independence of the reigning Prince were guaranteed, if the Dutch commissioners were to confirm the act of

abandonment done by Marshal Daendels, and both nations were mutually to withdraw leaving the future proceedings of the Dutch unfettered in this respect. We are not prepared at present to offer a final opinion with regard to the establishment at Banjermasin, but we apprehend that there is no advantage to be contemplated to the British government in the possession of this factory while the Dutch are otherwise preeminent in this sea.

14. One other question which may arise in the adjustment of political questions involving the existing rights and privileges of the native chiefs and population in Java depends on the construction that should be put upon that clause in the Convention, which stipulates that the islands are to be delivered over in the state in which they were at the time of the signing of the Convention. It happens that all the existing treaties with the native princes in Java, Palembang and Borneo, are of a date anterior to this signature, but as the Convention could not be foreseen, many changes have occurred, which at this date, renders it impossible to restore this Island in the state in which it stood on the 13th August 1814. Is it not then necessary in executing the transfer that this clause be fore-gone and that the state of the Island on the 3rd of November 1815, when the Convention was first known in Java, be assumed as a principle, instead of the date mentioned in the Convention itself?

15. We proceed to bring to the notice of your Lordship in Council the financial questions in which it is of considerable importance to the British interests that a good settlement be made to the Dutch commissioners. They are outstanding debts, arrears of revenue, Batavia-Paper currency, Public Property and Produce.

16. The outstanding debts are considerable as will appear from the enclosure N°. 2 (a) which is the copy of a memorandum delivered to us by Mr. Raffles, as illustrative of the general financial state of the Colony. The mortgage bonds transferred by the European orphanchamber to Government in payment of the balance still due for the amount of Paper currency held by them on mortgage under authority of the former Government, and the sum advanced by the orphanchamber from the same fund, for the completion of the public building called the Harmonie, amount to the sum of rupees 6,94,443. A further sum of rupees 7,45,492.28

(a) De in dezen brief vermelde bijlagen werden niet overgelegd.

is due from the Revenue-departement and other outstanding debts amount to Java Rupees 17,31,846.29 [See enclosure 2]. If the Dutch commissioners do not consent to take over these debts, much time and trouble must necessarily be incurred in the realization of them; in fact, the delays in Dutch courts, the poverty as well as the disposition of the debtors, and the want of Government influence and privileges of preference, would render their recovery doubtful, if not a great measure impracticable, by means of a British agent. Moreover the salary of such an agent would become considerable in amount. It is a matter, therefore, of serious importance, and one which we conceive would warrant a corresponding cession of an advantage to the Commissioners in some other quarter, if they would be induced to take over the amount of those debts as they stand in the books; it will be the interest of the colonists to induce them to do so on account of the pressure and inconvenience which they themselves would feel in being peremptorily compelled to pay their debts, and it appears that a sacrifice of a fair percentage on the amount upon condition of their acknowledging the whole at once as a debt due from the Dutch government, would be advantageous to the Honourable Company.

17. Arrears of revenue will be of two kinds: those resulting from the monthly farms and dues of that kind, and such as arise from arrears of the annual Landrent. The former, being secured to Government by collateral sureties, may be viewed as outstanding debts and estimated accordingly, but the latter are of a totally different nature, and are more difficult of realization afterwards; the nature of the details in a village-settlement with each cultivator of the land, is so extensive, that it may be expected, notwithstanding the best exertions of the collectors, that arrears will be found to exist at the moment of the transfer, and as the collections of these arrears would have to be performed by the regular public establishments then paid by the Dutch government and would interfere with the money from whence the cultivators might pay their current rents, it can hardly be expected that a succeeding Government would assist in, or even permit active measures to recover them. We are inclined therefore to propose, that the following principle be adopted in this respect: that whatever arrears may on the day of the transfer of each district respectively be still due from the cultivator, be foregone

but that all sums actually collected at that date from the renters of land, though not paid into the general treasury, be considered the property of the British government, and that an agreement be made with the Dutch commissioners either to give credit for sums or to assist in the recovery of them from the native collectors.

18. We have much satisfaction in requesting your Lordship's attention to the present state of the general treasuries in Java, from which it will be found (see enclosure 3) that at the latest accounts there is nearly enough in silver to pay off the Treasury-notes remaining in circulation, and a partial sale of colonial produce would at any rate recall the remainder. The Government certificates are payable in old Batavia papercurrency, and the Lombardbank notes may be paid off in copper doits of which there is a considerably larger amount in the treasuries, than would be required. We are not aware, therefore, that much difficulty will be experienced in closing this part of the outstanding concerns, and confidently hope, that we shall not be under the necessity of drawing to any great extent upon your Lordship in Council on the occasion. But it may be a matter for consideration, and which will depend perhaps in a great degree on the extent of funds which the Dutch commissioners may bring with them, or whether they might not be induced to take over the greater part of these concerns giving bills of exchange of (*een woord opengelaten*) the amount; and should that be attainable and found consistent with the rights and wishes of the holders of the securities of this Government, it will probably be more convenient to the Honorable Company than an outlay of money to the full extent required to discharge them.

19. For the balance of the old Batavia Papercurrency acknowledged by proclamation of the right Honourable the Governor-General of the 11th September 1811, and subsequently recalled from circulation to such extent as the said balance may be shewn after deducting the amount sale of national domains in Java, we apprehend that the British government have an undoubted demand on the good faith and honor of the Dutch nation. The obligations of the Dutch government, though defaced, and not circulated being in our possession.

20. The property which has accrued to the British government since the conquest of the colony and still on this Island such as private lands, produce and stores,

marine vessels, public furniture etc., will form another item to the credit of the British government.

In this class will come the Chinese districts of Probolingo, Besukie and Panaroekan, the former having been resumed with the debt, attached to it by voluntary agreement with the heirs of the proprietor, and the latter having been paid for, to the original purchaser himself, when these agreements were included; the Title deeds were transferred to the British government, who are become in fact the private possessors of the property since that period, the half year lotteries have continued to be drawn and the British government has furnished the amount thereof which before was provided from the instalments paid by the landholders. When therefore this Government is debited with the amount of Probolingo papercurrency still in circulation, and with the revenue derived from these lands since the resumption thereof, it becomes entitled to credit itself with the amount purchased and expenses on the Lands, and perhaps also to a circulation of interest on the amount and on that account hold the Title deeds of the estates to be disposed of within the term of six years from the date of Convention, as any other individual property, — the balance thus to be accounted for will be far from inconsiderable as will appear by the rough calculation which we have the honor to annex.

21. One other account still remains to be adjusted, viz. the produce and property in hands; returns of them will at any time be found in the Accountant's office and we apprehend that it will be essential to establish one general principle for the settlement of the whole without entering into the details of each, because, as the price of some, as rated in the books, would in some instances be advantageous, and in others not so to the Dutch government, it is only by a general standard of valuation for the whole, that a fair and equitable arrangement to both parties can be made. Thus the quick stock is in many instances with less than it stands at in the books, and the articles of monopoly in store are there rated at a lower price than that for which they sell in the market; upon the whole therefore we are of opinion, that it would be most desirable to take a valuation of the whole according to the books with a fair allowance for wastage, and wear and tear of perishable article, as this arrangement would close the concern at once and render it unnecessary to retain any agent

on account of the Honourable Company. The only form necessary would be to appoint committees for the purpose of verifying and delivering over the articles, as they actually are found to be present.

22. In this view however, we do not propose to include the coffee; that article having been expressly reserved for the Honourable Company, we would of course be guided regarding it by the information we may receive on the appropriation and allotment of tonnage. The advances also that are made on account of the approaching crop of 1816—17 will come into consideration, and will be more or less important, according to the date when the transfer may actually take place, and to the amount of the crop that may actually be plucked at that date. The coffee is in progress of delivery to Government for July to December, and advances are at the commencement of every year made towards the collection of the crop.

23. It remains for us to point out to your Lordship's notice the military questions that may possibly arise if it should happen that the force arriving with the Dutch commissioners is inadequate to their taking charge of the Colony; and, connecting this point with the political circumstances already mentioned in a former part of this letter, we request particularly to solicit your Lordship's instructions of the subject.

24. If the native princes should be unwilling to admit the Dutch, to what extent would the British Govt. be required and be justified in compelling them to do so, and if the force brought by the Commissioners is deemed by themselves to be inadequate to their own defence, would it be proper to permit the Dutch flag to be hoisted, and to place the administration of the Colony in the hands of the Dutch, while British troops were required to remain on Java? In this case also, it may be observed that after what has passed in the Light Infantry Volunteer battalion, it would not be safe to leave sepoys in Java under a Dutch flag. (a)

25. We have been induced to offer this observation to

(a) Hiermede wordt bedoeld de bekende samenzwering onder de Britsch-Indische troepen op Midden-Java. Volgens Raffles' onjuiste voorstelling waren zij daartoe gekomen op het gerucht, dat zij eenigen tijd als hulptroepen onder het Nederlandsch gouvernement zouden dienst moeten doen! V. D. bl. XXV noot 1.

your Lordship in Council, because it does not appear perfectly certain that the Dutch commissioners will have with them an adequate efficient force, and although there is no appearance of discontent in the country at present, we are of opinion from the evidence that has lately transpired at the native courts, as well as from the general tenor of our information, that the transfer of the Colony may be a matter of delicacy, if the Dutch are not sufficiently strong in numbers to assume an imposing attitude. Should they feel themselves confident of their strength, it will of course be sufficient to justify the leaving them to themselves, but if they require assistance, we confess that we should not under present appearances feel ourselves justified in placing the administration of the Island in their hands, while British troops were to be employed in keeping it in a state of quiet and subjection. (a)

26. The nature and importance of this dispatch has induced us to enter at length into the principal objects of it, and as we have at present no instructions whatever for our guidance, it will be highly satisfactory to us to be honored with your Lordships commands and instructions as soon as it may be convenient.

We have etc.

Op dit schrijven gaf de Britsch-Indische regeering het volgend antwoord:

To Charles Assey Esq.,
Secretary to the Government of Batavia.

Fort William, 18th May 1816.

Sir,

The dispatch of the Honourable the Lieutenant-Governor in Council in the Secret Department under date the 15th March having been received by the Governor-General in Council, I am directed to communicate to you the following observations and instructions of His Excellency in Council on the important questions embraced in that despatch.

2. It is necessary to premise that no authority or instruc-

(a) Men zal de teleurstelling begrijpen, toen niet alleen de nieuw opgetreden Nederlandsche regeering volkomen bij machte bleek gezaghebbend op te treden, doch zij zelfs, en geenszins zonder grond, Fendall er op kon wijzen, dat de Nederlandsche troepen zich naar Makasser hadden moeten haasten om de Engelsche bezetting aldaar uit benarde omstandigheden te verlossen! Zie hiervoor bl. 373.

tions have been received by this Government either from His Majesty's ministers or from the Honourable the Court of Directors or Secret Committee for the restitution of the Dutch colonies ceded by the convention concluded with the Government of the Netherlands, on the 13th August 1814, neither has any official notification of the cession of those possessions been made to the Governor-General in Council further than the transmission by the Honourable the Secret Committee for a distinct and separate purpose of an extract from the Convention above referred to and of the instructions for preparing lists of property and stores and for removing the colonial produce on hand, regarding which corresponding orders have been transmitted to the Lieutenant-Governor in Council.

3. Presuming however, that the Dutch commissioner will be the bearer of authority and instructions for the restitution of the colonies, issued directly to the local British government of Java, the Governor-General in Council has proceeded to the consideration of the momentous questions which will necessarily come under discussion when the period for the transfer of the Colony shall arrive, and I now proceed to communicate to you the result of His Excellency's deliberations on those which are classed by the Lieutenant-Governor in Council under the heads „Political and Military”, the financial questions being intended to form the subject of a separate dispatch in the Territorial.

4. Before I enter on the specific subjects of discussion embraced by the dispatch now acknowledged, I am instructed to request you to convey to the Lieutenant-Governor in Council the acknowledgements of the Governor-General in Council for the clear, explicit and comprehensive statement of the questions which will arise on the restitution of the Colony and for the luminous exposition of the views and principles by which, in the judgment of the Lieutenant-Governor in Council, they ought to be decided. This discussion has placed all those questions in so distinct a point of view as to enable the Governor-General in Council to proceed at once to communicate his sentiments and resolutions on each without entering into that detailed explanation of grounds and motives which might otherwise have been necessary.

5. Following the order of discussion observed in the dispatch of the Lieutenant-Governor in Council, the first question which presents itself is whether the treaties con-

cluded by the British government with the native princes of Java and its dependencies are to be considered as an obligatory condition on the Dutch government coupled with the restitution of the Colony to that Power.

6. Those princes having severally entered into the treaties in the confidence of their permanence and having by operation of these respective engagements placed themselves in positions which disable them from maintaining such defensive relatively to the Dutch government as previously to the conquest by the British arms they possessed, they are entitled to expect from the honour and good faith of the British nation the exertion of all its influence to preserve to them the native powers, the benefits, and the security for which they have exchanged their former less dependent condition. There is imposed on our Government the strongest moral and political obligation to fulfil that expectation to the extent of its means. Those means are necessarily limited by the very nature of the case and by the effect of the engagements concluded by the Supreme Executive authority of the nation to which the obligations entered into by a subordinate and derivative authority must necessarily give way. The absolute and unqualified terms of the cession of these colonies by the convention of the 13th of August 1814, supposing no subsidiary arrangement to have been concluded or no understanding to exist between the contracting parties, deprives this Government and even the executive Government of the United Kingdom of any right to demand the observance of the treaties with the native princes after the restitution shall have taken place; still they do not deprive this Government of the right nor can they exonerate it from the obligation of employing its utmost efforts to obtain that concession. The employment of those efforts with earnestness and sincerity, and the resolute refusal of our aid or countenance to any measures in contravention of those treaties must in the circumstances under which we are placed be held to acquit us of our debt of honor to the native princes; deeply as we must ever lament any infraction of the existing treaties, we shall have relieved our own minds by having conscientiously interposed for their preservation to a degree limited only by the extent of our means. Viewing the question in this light, the course to be taken is, in the opinion of the Governor-General in Council, as follows:

7. When the respective powers of the parties for restoring and assuming possession of the Colony shall be ascertained

and verified and the discussions shall commence, it will be proper for the British officers, authorized to conduct the restitution, to impart to the Dutch commissioners the several treaties concluded with the native princes, together with an explanation of their nature and objects as well as of the precise footing of their actual relations to the European powers on the island under the operation of those treaties, then it will be incumbent to propose to the Dutch commissioners that they shall engage on behalf of their Government to respect and maintain the treaties in the same plain sense and manner as the British government was bound to do. It is not impossible that, on a calm and deliberate view of the solid advantages which those treaties secure to the European power predominant in Java, set against the disgust, disaffection and probable disturbance which an opposite course will almost infallibly excite, the Dutch commissioners may see the wisdom of engaging to maintain the treaties and the system of political relations which they find existing on the island instead of encountering all the hazards of attempt to reestablish the old order of things. Towards this disposition nothing will be more conducive than a whole — (a) some doubt which will assuredly exist in the Dutch authorities as to the inadequacy of their military force to coerce the native princes even in the reduced state of the latter as to establishment of troops; if they should decline to accept the treaties unconditionally, it ought then to be proposed to them that the treaties shall be temporarily respected by the Dutch local Government till a reference shall have been made to the respective Governments in Europe. In support of this proposition it may justly be urged that as the maintenance or dissolution of the engagements concluded with these princes is a question in which the honor, justice and interests of the two nations is concerned, if the Dutch commissioners possess not the authority to confirm those engagements the measure of their formal or practical dissolution should at least be reserved for the decision of the two parent Governments and not be anticipated by any subordinate authority. If this arrangement also be declined, the Dutch commissioners should be distinctly informed that to what ever exigency the Dutch troops may be reduced by the insurrection of the island which will probably ensue, the British Government will feel itself bound in honor to the

(a) Ik neem slechts over, zooals het er staat.

native princes with whom it has contracted solemn engagements to abstain from rendering any assistance whatever to the Dutch government. This declaration must be so framed as to prevent them from inferring from it that they will be entitled as a matter of right to the assistance of the British government in the opposite case; although, as the Lieutenant-Governor in Council will perceive from the sequel of this dispatch, such aid would under certain circumstances be afforded.

8. Finally a solemn and formal Protest should be made and entered on the accord of the conferences and proceedings of the commissioners of the two Governments against the refusal of the Dutch commissioners to recognize and respect the treaties, and the restitution must be carried into effect.

9. These principles will form the rule for the guidance of the British commissioners with respect to all the native princes with whom engagements have been formed, and is applicable to the circumstances of the sultan of Bantam and, to a certain extent, to the princes of Madura; but as there is a peculiarity in the case of the sultan of Palembang a further restriction is requisite regarding the engagements with that prince.

10. The abandonment of the right to levy port-duties and of other privileges belonging to the factory heretofore established at Palembang having been one of the conditions of the cession of the island of Banca by the Sultan to the British government, by means of which the latter has acquired the power of ceding Banca to the Dutch in exchange for Cochin, the maintenance of that condition by the Dutch is demanded by reason and practice. It should accordingly be strongly urged to the Dutch commissioners that their Government acquire the right of reestablishing the factory at Palembang on its former footing or in any way assuming greater privileges than are now exercised there by the British government, and if their view of the case shall be different it should be proposed to refer the question to the respective Governments in Europe — matters remaining in the meanwhile in their present state with the substitution only of the Dutch flag and authority for the British.

11. The port of Banjermasing having been actually abandoned by the Dutch government previously to the conquest of Java, the formation of an establishment there

by the British government can constitute no right on the part of the Dutch to demand its transference to them, an act from which we are moreover barred by the tenor of our engagements with the native prince of that place. This principle must therefore be beheld, and its invocation by the British, which his Lordship in Council concludes ought now to be effected, must be entirely independent of any arrangement with the Dutch, devoid of any understanding for facilitating to them the occupation of the port.

12. The observations in the 14th Paragraph of the dispatch from the Lieutenant-Governor in Council are understood to refer to the internal engagements regarding revenue, police and other branches of the domestic administration of the British possessions in Java, and the native chiefs designated in that paragraph to be the regents and the principal officers or proprietors. The Governor-General in Council does not conceive the British government to possess any right to exact from the Dutch government an engagement to perpetuate those arrangements for the internal government which our local authorities may have judged it expedient to introduce. Neither, on the other hand, can we be considered in any respect bound to those who are parties with us to the arrangements in question to guarantee the maintenance of them by the succeeding government, since in the very nature of things any provision for their permanency must necessarily have reference to the duration of the power contracting the engagement.

13. While, however, the British government cannot on any valid ground demand or even urge with any strength as a matter of obligation the maintenance of the system of administration adopted under its authority, it must necessarily be solicitous for the permanence of arrangements calculated to promote the prosperity of the country and the happiness of the great body of the inhabitants, in whose behalf humanity would induce it to interpose its good offices although no positive right can be sustained. It is thence desirable that the principles and objects of the new system should be fully explained to the Dutch commissioners and contrasted with that for which it has been substituted with a view to demonstrate the great advantages which the Dutch government will derive from having undisturbed the system they find in force.

14. The view of the subject here taken does not require that its decision should be referred to its relation in point

of time to the date of the signature of the Convention. As a general observation however applicable practically to any questions as may arise upon the stipulation for restoring the colonies in the state in which they were on the 13th August 1814, it may be proper to represent to the Dutch commissioners the impracticability, in many cases, of a literal fulfilment of that condition; modifications of arrangements existing on the 14th August 1814, have since taken place which could not now be set aside without producing extreme confusion, as those modifications were adopted on principles of public expediency, the Dutch must receive the establishment as it stands. Hence whatever may be the intention of that Government with respect to existing institutions and establishments, they cannot claim that we should annul or alter them so as to assimilate them to what they were on the 13th of August 1814; any such change must be their own act. This principle his Lordship in Council observes is applicable to every branch of the question which can be affected by the stipulation just adverted to.

15. The questions discussed in the preceding paragraphs comprehend all those classed under the political branch. The financial questions, as already stated, will form the subject of a separate dispatch. I therefore proceed to the only remaining point which, although partly of a military nature, must be determined mainly by political considerations. The question is whether in the event of the native princes refusing to admit the Dutch the British government are warranted (and if to what extent) to compel them to do so.

16. On this subject I am directed to observe that, if there were to be any opposition made by the natives to the entrance of the Dutch, we should be bound to suppress it, as we are engaged to put them in possession. This we are bound to do, whether the Dutch commissioners agree or do not agree to recognize our treaties.

17. In the event however of the Dutch acceding to our treaties with the native princes, if those princes were to revolt during the interval between the transfer of the Colony and the actual embarkation of the British troops, it would be proper, on grounds of expediency, for us to assist the Dutch, against whom the attack would in the case supposed be unjust and unprovoked, but our aid could not be claimed as a right. No solicitation on the part of the Dutch for the countenance of the British troops in the island merely from an apprehension of their own force being too feeble to

maintain their authority can, however, be complied with. The British ought on no account to remain on the island after the hoisting of the Dutch flag excepting in the single case supposed of an insurrection against the Dutch notwithstanding their recognition of our treaties.

18. As soon as the arrangements for the transfer of the Government are made, the utmost exertion should be employed to embark the troops and stores to remove all the British establishments. The manner of carrying these arrangements into effect must be left to the discretion of the local authorities, and requires no particular instructions.

19. The Lieutenant-Governor in Council will be pleased, however, to understand to be our particular desire that the troops of this establishment serving in Java be returned to this Presidency under any circumstances immediately after the transfer of the Colony.

20. It only remains to consider the eventual occurrence of two cases, one that of the Dutch commissioners arriving without the requisite authority addressed to the British officers on the spot for the restitution of the colonies, the other, there finding their force inadequate to the maintenance of the Colony, and therein to delay the assumption of possession on learning that the British troops cannot be permitted to remain.

21. Although in ordinary or in doubtful cases the receipt of distinct authority for the restitution to a foreign state of its possessions captured during war could be judged almost indispensable to warrant the act, the Governor-General in Council is satisfied that in the present instance the absence of such authority ought not to impede or delay the restitution (a). The notoriety of the cession, the departure of the Dutch armament with the full knowledge of the British government and a part of having actually touched at a British port, together with the state of affairs in Europe being such as to render it morally impossible that any cause can exist for suspending the execution of the arrangements, are sufficient to justify the Supreme Government of India in carrying the provisions of the Convention into effect without regular and formal authority. The extreme importance on grounds of conveniences of a (*een woord oningevuld gelaten*) possessions which must ultimately be restored operates as an additional reason for not suspending the restitution

(a) Men vergelijke hiermede het door mij op bl. 363 medegedeelde.

after the arrival of the Dutch commissioners authorized and prepared to receive them. The Lieutenant-Governor in Council therefore will not hesitate to proceed to the restitution of Java and its dependencies subject to the instructions contained in this dispatch even if the Dutch commissioners should not bring out regular authority to the local British Government.

22. In the other case supposed, there will of course, under the refusal of the Dutch to receive the island (a), be no option but to retain possession. In this case provision must be made for the accommodation and comfort of the Dutch functionaries, civil and military, and for the troops, the requisite precautions for preserving the public tranquillity being at the same time employed. In this case the employment in our service of a proportion of the Dutch troops will become necessary, as our own force after the departure of the volunteer battalions which even in this case ought not to be delayed, will be too weak for the maintenance of the colony. The employment of the Dutch troops in this manner and the conditions of their service must be the subject of specific convention. They must be subject to the entire control of the British government, in the exercise of which the Dutch authorities must not participate in any way. It has been judged proper to advert to the possible occurrence of these two cases, though neither are deemed probable.

I have etc.,

(Sd) J. ADAM
Secy. to the Govt.

(a) !!!